

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΓΕΡΑΦΟΣΤΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ ΛΓ' • ΤΕΥΧΟΣ 131
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2014

Ὁ Μητροπολίτης Πισιδίας Σωτήριος στό Θεολογικό Οικοτροφείο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Μία ιδιαίτερη πνευματική ἐμπειρία ἐπιφύλαξε ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, στούς συμμετέχοντες ὑποτρόφους τοῦ φετινοῦ προγράμματος διδασκαλίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας καί γνωριμίας μέ τόν ἐλληνορθόδοξο πολιτισμό, καθώς καί στούς Ἑλληνας καί ἀλλοδαπούς φοιτητές πού διέμεναν τό καλοκαίρι στό Θεολογικό Οἰκοτροφείο τοῦ Ὄργανισμοῦ. Τό ἀπόγευμα τῆς 30^{ης} Ἰουλίου, μετά ἀπό πρόσκλησή του, ἐπισκέφθηκε τίς ἐγκαταστάσεις τοῦ Οἰκοτροφείου καί τοῦ Προσκυνητάτου τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, στόν ὁμώνυμο δῆμο τῆς Ἀττικῆς, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πισιδίας κ. Σωτήριος, ὁ δυναμικός καί ἀκαταπόνητος ἱεραπόστολος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στήν Ἀσία.

Μέ τήν εὐλογία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου Β΄, ὁ Γενικός Διευθυντής τοῦ ἐκδοτικοῦ καί ἱεραποστολικοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀνέλαβε τήν πρωτοβουλία νά γνωρίσει στό νεανικό ἀκροατήριο, τό πνεῦμα καί τίς δράσεις μέσα ἀπό τίς ὁποῖες ἀναπτύσσεται τό ἔργο τῆς Ὁρθόδοξης Ἱεραποστολῆς. Στά πλαίσια αὐτά, προσκάλεσε τόν πρωτεργάτη τῆς ἱεραποστολικῆς μαρτυρίας στήν Ἄνω Ἀνατολή, τόν ἀπό Κορέας Σεβ. Πισιδίας κ. Σωτήριο, τόν ὁποῖο παρουσίασε μέ πολλή σεβασμό καί θερμούς λόγους στούς φοιτητές.

Μέ ἀπλό, ἀλλά ταυτοχρόνως, ἐμπειρικό καί οὐσιαστικό λόγο, ὁ Μητροπολίτης Πισιδίας ἀναφέρθηκε στό πρῶτο του ταξίδι στή χώρα τῆς «πρωινῆς γαλήνης». Μίλησε μέ συγκίνηση, ἀγάπη καί θαυμασμό γιά τήν εὐγένεια τῆς ψυχῆς τῶν Κορεατῶν, ἀλλά καί γιά τή στήριξη πού δέχθηκε σέ δύσκολες καί ὀριακές στιγμές τῆς παρουσίας του στίς μακρινές χώρες τῆς Ἀσίας. Θυμήθηκε τά γεγονότα πού προηγήθηκαν τῆς ἱδρύσεως τῶν ἱεραποστολικῶν κλημακίων στίς Φιλιππίνες, στήν Ἰνδονησία, τή Σιγκαπούρη καί ἀλλοῦ, παρουσιάζοντας τό πῶς ἀναπτύχθηκε τό ἔργο τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπό τοὺς ἀνθρώπους πού βρέθηκαν κοντά

του, στηρίζοντας καί ἐνισχύοντας τίς προσπάθειες τῆς Ἐκκλησίας στή διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου. Δέν παρέλειψε, ἀσφαλῶς, νά ἀναφερθεῖ στήν πολυετή βοήθεια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διά τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐκφράζοντας τίς προσωπικές του εὐχαριστίες, ἀλλά καί τοῦ ἁγίου διαδόχου του Σεβ. Κορέας κ. Ἀμβροσίου, καθώς καί τοῦ ποιμνίου τῆς ἐν Κορέα Ἐκκλησίας.

Τόν Σεβ. Πισιδίας συνόδευσε ὁ στενός συνεργάτης, συνοδοιπόρος καί ἐπιστήθιος φίλος του ἀπό τά φοιτητικά ἔδρανα, κ. Ἰωάννης Λάμπας, Δρ. Θεολογίας, Ἄρχων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί Πρόεδρος τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Ὁρθόδοξου Ἱεραποστολῆς Ἄνω Ἀνατολῆς, ὁ ὁποῖος εἶχε τήν εὐκαιρία κατά τή διάρκεια τοῦ δείπνου νά ἀπευθυνθεῖ στούς φοιτητές, περιγράφοντας τοὺς κυριότερους θεολογικούς ἄξονες πού διαπνέουν τήν Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή.

Ὁ προσκεκλημένος Ἱεράρχης μέ τόν συνοδό του, κατά τή διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς τους ξεναγήθηκαν στό ἱστορικό Προσκύνημα τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, ὅπου φυλάσσεται τμήμα τοῦ ἱεροῦ λειψάνου της, ἀπό τόν Ἐφημέριο π. Δαμασκηνό Δαμιανάκη, ἐνῶ σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τή λειτουργία τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου ἐνημερώθηκαν ἀπό τόν Διευθυντή αὐτοῦ π. Ἀλέξιο Ψωῖνο.

Ἐπιμέλεια Γ.Ε.Ι.

Διδάγματα από τό εὐαγγελιστικό ἔργο τῶν Ἀγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου

Σέ προηγούμενο σημείωμά μας (Πάντα τὰ Ἔθνη, 129/2014) σταχυολογήσαμε ὀρισμένα διαχρονικά, κατά τήν ἀποψή μας, θεολογικά στοιχεῖα πού διαπνέουν καί ὀφείλουν νά καθοδηγοῦν τό ἱεραποστολικό ἔργο. Συγκεκριμένα, ἐνθυμίσαμε τήν ἀνάγκη νά ἀξιοποιεῖται ὁ «ἐνσαρκωτικός» ἢ «ἐνανθρωπησιακός» χρόνος, δηλαδή ὁ χρόνος στόν ὁποῖο ἔδρασε ὁ Κύριος καί ἐντός τοῦ ὁποῖου ἡ Ἐκκλησία, ἀκολουθώντας τά ἅγια ἴχνη τοῦ Ἐνσαρκωμένου Χριστοῦ, ἀποστέλλεται σέ κάθε περιφέρεια τοῦ κόσμου καί τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης. Μέ τόν τρόπο αὐτό, ἡ ἱεραποστολή προσεγγίζει κάθε πολιτισμό καί ἄνθρωπο πού ἔχει προσκληθεῖ ἀπό τόν Κύριο, ὥστε νά συμμετάσχει μεταμορφωτικά στή θεία ζωή, πού εἶναι ζωή σχέσης, κοινωνίας, φιλοξενίας καί ἀγάπης, μέ ἄλλα λόγια τόν προσκαλεῖ νά ἐνταχθεῖ στόν τρόπο ὑπαρξης τῆς Ἀγίας Τριάδας. Ἀκόμα τονίσαμε, ὅτι μιά

«ἐνσαρκωμένη» ἱεραποστολή ὀφείλει νά ἀναγνωρίζει τό μή πεπερασμένο τοῦ εὐαγγελιστικοῦ ἔργου, τό ὅτι δηλαδή υπάρχουν ἀκόμα ἄνθρωποι καί κοινωνίες πού ζοῦν σέ μιά «πρό Χριστοῦ» κατάσταση, πού δέν ἔχουν ἀκόμα γνωρίσει τό Χριστό ἢ, ἀκόμα, πού ζοῦν σέ μιά κατάσταση ἀμνησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐπομένως, τουλάχιστον γιά μιά αὐθεντική καί ἐνεργό ἐκκλησιαστική συνείδηση, δέν νοεῖται μιά στατική ἀντίληψη τῆς ἱεραποστολῆς, «μιά δῆθεν πολιτισμική ἀνωτερότητα πού θεωρεῖ περιττή τήν κενωτική κίνηση πρὸς τόν ἄλλον», τέτοια πού νά θεωρεῖ ὅτι ἔχει ἤδη ὀλοκληρώσει τό ἔργο της, ἀλλὰ μιά συνεχῶς ἀνανεωμένη μαρτυρία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἥθους πού νά μεταμορφώνει διαρκῶς τόν κόσμο.

Ἐχοντας ὑπόψη τά παραπάνω, ἀλλὰ καί τήν πρόσφατη 1150^η ἐπέτειο ἀπό τήν ἱεραποστολή τῶν ἁγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου (863-2013) στήν Κεντρική Εὐρώπη (Μοραβία), θέλουμε νά ἐπισημάνουμε κάποιες διδακτικές, ἴσως δέ καί παραδειγματικές, προεκτάσεις τοῦ εὐαγγελιστικοῦ ἔργου τῶν δύο θεσσαλονικέων ἀδελφῶν γιά τό σήμερον. Σέ προηγούμενα ἀφιερῶματα τοῦ *Πάντα τὰ Ἔθνη* ἐκτέθηκε εὐσύννοπα τό ἱστορικό πλαίσιο, οἱ δυσκολίες καί οἱ συνέπειες τοῦ κυριλλομεθοδιανοῦ ἔργου γιά τόν κόσμο τῶν Σλάβων. Ἐκεῖ ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νά βρεῖ τήν ἱστορική ἀποτίμηση τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῶν δύο βυζαντινῶν ἱεραποστόλων¹.

1. Βλ. Δ. Γόνυς, «ἱεραποστολικοί ἀγῶνες τῶν Ἀγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου. Ἀποτίμηση τῆς προσφοράς τους», στό *Πάντα τὰ Ἔθνη* 125 (2013), 3-9 καί 126 (2013), 3-9.

Εἶναι γενικά γνωστό, ὅτι χάρη στό πολὺπλευρο ἔργο τῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου –κυρίως τήν ἐπινόηση τοῦ σλαβικοῦ ἀλφαβήτου, τήν ἔνταξή του στή λειτουργική ζωή καί τή μετάφραση στά σλαβικά ἐνός σημαντικοῦ τμήματος τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς καί θύραθεν γραμματείας– οἱ Σλάβοι, ἀρχικά τῆς Κεντρικῆς, ἀργότερα δέ τῆς Νοτιοανατολικῆς καί Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἐντάχθηκαν στή χορεία τῶν χριστιανικῶν ἐθνῶν, οἰκοδόμησαν πολυεπίπεδες σχέσεις εἴτε μέ τό Βυζάντιο εἴτε μέ τά Κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, δημιούργησαν ἔργα πολιτισμοῦ, ἀνέδειξαν μιά σπουδαία πνευματική, μυστική καί ἠθική ζωή, καλλιέργησαν τίς τέχνες καί πρότειναν μιά σπουδαία γραμματεία πού ἐνέπνευσε καί συγκίνησε τό σύγχρονο πνεῦμα. Στά ἔργα, γιά παράδειγμα, τοῦ Φ. Ντοστογιέφσκι μπορούμε νά ἐντοπίσουμε τίς ἀνσυχίες τῆς ρωσικῆς θρησκευτικῆς πνευματικότητας, μέ ἐκφραστικότητα πού δέν μπορεῖ ν' ἀφήσει ἀσυγκίνητο ἀκόμα καί τόν μὴ σλάβο ἀναγνώστη, ἀλλήλα πού τά κατατάσσει στά μνημεῖα τῆς Παγκόσμιας Λογοτεχνίας. Στούς Βίους καί τά Μαρτύρια σλάβων μοναχῶν, ἐπισκόπων, ἡγεμόνων βλῆνουμε ἀποτυπωμένη τή φλόγα μιᾶς πίστεως πού ἀγωνίζεται μέ πάθος γιά νά πετύχει τήν ἐν Χριστῶ ἀγιότητα καί πού μέ ἔνταση ἀντιστέκεται σέ κάθε εἶδους ἀδικία. Ἀλλήλα καί στήν *Φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ* τοῦ Ἀ. Ρουμπλιώφ ἔχουμε τήν εἰκονική σύνοψη τῆς χριστιανικῆς τριαδολογίας – τήν μέ δογματική ἀκρίβεια ἀνάδειξη τῆς ἐνότητας, τῆς ἀλληλοπερικώρησης, τῆς ἀγαπητικῆς φιλοξενίας πού ἐνυπάρχει στήν Ἁγία Τριάδα. Ὅλα αὐτά δέν θά ἦταν δυνατό νά ὑλοποιηθοῦν, ἂν δέν εἶχε προηγηθεῖ τό εὐαγγελιστικό ἔργο τοῦ Κυρίλλου καί Μεθοδίου πού, μέ τήν προφητική του διάκριση, ἔδωσε ἕνα πολυτιμότερο δῶρο στά σλαβικά ἔθνη: τή δυνατότητα πολιτιστικοῦ αὐτοπροσδιορισμοῦ μέσῳ τῆς σλαβικῆς γλώσσας². Ἔτσι ἡ κυριλλομεθοδιανή ἱεραποστολή μπορεῖ νά ἰδωθεῖ ὡς μιά διαδικασία πού ἐνεθάρρυνε τήν ὠρίμανση τῆς πίστεως, μέσα ἀπό τήν ἐμφύτευση τῶν ζωτικότερων καί οὐσιαστικότε-

ρων πολιτιστικῶν στοιχείων ἀπό τήν πιό ὄριμη βυζαντινή παράδοση, πού ἐνέπνευσε ἕναν καινούριο τρόπο ζωῆς πού διαπέρασε καί ζωογόνησε ὅλες τίς διαστάσεις τῆς σλαβικῆς ψυχῆς³. Τό ἱεραποστολικό παράδειγμα τῶν δύο ἀδελφῶν διακρίθηκε γιά τήν παιδαγωγική του εὐαισθησία πού ἐμφύτευσε τοὺς σπόρους τοῦ Εὐαγγελίου στό σλαβικό ἔθνος, δίχως νά τό ἀφομοιώσει ἢ νά τοῦ ἐπιβάλλει βίαια μιά ξένη θρησκευτικότητα, ὥστε, τελικά, οἱ δύο ἀδελφοί δίκαια ἀναγνωρίζονται στή μνήμη καί συνείδηση τῶν Σλάβων ὡς Πατέρες καί Διαφωτιστές, ὄχι μόνο τῆς σλαβικῆς Χριστιανοσύνης, ἀλλήλα καί τοῦ Σλαβικοῦ Πολιτισμοῦ γενικότερα.

1. Ἐνα πρῶτο, κρίσιμο στοιχεῖο καί γιά τή σημερινή ἱεραποστολή πού ἀναδεικνύει ἡ κυριλλομεθοδιανή ἱεραποστολή εἶναι ἡ κήρυξη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στή γλῶσσα πού ὁ κάθε λαός κατανοεῖ. Τό Εὐαγγέλιο ἀποκαλύπτει ἕνα περιεχόμενο ζωῆς, πού προσκαλεῖ τόν ἄνθρωπο νά μετανοήσει, νά νοηματοδοτήσει ἐκ νέου τήν ὕπαρξή του. Ὁ ἄνθρωπος δεχόμενος τό Εὐαγγέλιο φωτίζεται πνευματικά, ὥστε μέ τά μέσα πού ἔχει στή διάθεσή του (λογικά, ψυχικά, συναισθηματικά) –ἀλλήλα μέσῳ τοῦ κόσμου πού τόν πλησιάζει– νά διαλέγεται μέ τόν Θεό καί τό συνάνθρωπό του. Ὅταν τό Εὐαγγέλιο παραμένει ξένο στήν ἀντίληψη τοῦ ἀνθρώπου, κάνει ὄλη τή ζωτικότητα του, τή ζωοποιό του δύναμη, τό μεταμορφωτικό του χαρακτήρα· γίνεται σπόρος πού φέρνει καρπούς πού δέν μπορούν νά ἐπικοινωνήσουν μέ τόν ἄνθρωπο, νεκρώνουν τήν πίστη καί καταδικάζουν σέ πνευματικό ἀφανισμό τό σῶμα τῶν πιστῶν. Ἡ ἀνατολική χριστιανική παράδοση ἀκολουθοῦσε σταθερά, στή θεωρία καί τήν πράξη, τό ἀξίωμα ὅτι κάθε λαός ἔχει δικαίωμα νά χρησιμοποιεῖ τά ἔθιμα καί τίς παραδόσεις του, ἀκόμα καί μετά τόν εὐαγγελισμό του. Ἦδη τόν 4ο μ.Χ. αἰῶνα ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ μέγалиος αὐτός πρόδρομος τῶν βυζαντινῶν ἱεραποστολῶν, διακήρυξε τό δικαίωμα κάθε λαοῦ νά δοξάζει τό Θεό στή γλῶσσα του⁴. Τό γνώριζαν καλῶς αὐτό οἱ δύο

2. Ὡς δῶρο «μεγαλύτερον καί πολυτιμότερον παντός τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ἀργύρου, τῶν πολυτίμων λίθων καί τοῦ ματαίου πλοῦτου» προσέφεραν οἱ βυζαντινοὶ στοὺς Σλάβους τή νέα γραφή. Βλ. *Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου*, §14.

3. Βλ. Α.Α. Ταχιάος, *Κυρίλλος καί Μεθόδιος. Οἱ θεμελιωτές τῆς ἀρχαίας σλαβικῆς γραμματείας*, Θεσσαλονίκη 1997, σελ. 136.

4. Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος ἐπέδειξε ζῆλο γιά τήν ποιμαντική φροντίδα τῶν

βυζαντινοὶ ἱεραπόστολοι, γι' αὐτὸ μέ πάθος ἀντιστάθηκαν στοὺς «τριγλωσσίτες» – σέ ὄσους δηλαδή θεωροῦσαν, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο δέν μπορεῖ νά μεταφρασθεῖ σέ ἄλλη γλῶσσα πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Λατινικῆς καὶ τῆς Ἑβραϊκῆς. Γιά τοὺς δύο ἁγίους ἀδελφούς, ἡ χρῆση μιᾶς ἄλλης γλῶσσας πλὴν τῶν τριῶν θεωρουμένων ὡς «ἱερῶν» δέν ἀποτελοῦσε πρόβλημα. Στούς τριγλωσσίτες ἀπαντοῦσαν, ὅτι ὁ Θεὸς μέ τὴν Ἀνάσταση καὶ τὴν Πεντηκοστὴ χάρισε σέ ὅλα τὰ ἔθνη τὸ δῶρο νά τὸν δοξάζουν ὁ καθένας στὴ γλῶσσα του ἀπεριόριστα καὶ δίχως διακρίσεις. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριλλος, μοιλονότι προερχόταν ἀπὸ ἓνα ἀνώτερο πολιτιστικὰ περιβάλλον στό ὁποῖο εἶχαν διατυπωθεῖ ἡ Γραφή καὶ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας, δέν δίστασε νά ὑπερασπιστεῖ μέ ζῆλο τὸ δικαίωμα τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας τοῦ κάθε ἰθαοῦ νά ὑμνεῖ τὸν Θεὸ στὴ γλῶσσα του: «Γνωρίζομεν πολλοὺς ἰθαοὺς ἔχοντας γραφὴν καὶ ἕκαστον τιμώντα τὸν Θεόν, εἰς τὴν γλῶσσαν του. Οὗτοι πρό πάντων εἶναι οἱ ἕξῃς: οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἀβασγοί, οἱ Ἰβηρες, οἱ Σουγδαῖοι, οἱ Γότθοι, οἱ Ἀβαροὶ, οἱ Τοῦρκοι, οἱ Χάζαροι, οἱ Ἀραβες, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Σύροι καὶ πολλοὶ ἄλλοι»⁵. Ὁ θεσσαλονικεὺς ἱεραπόστολος δέν ἦταν, ἐξάλλου, ἀνυποψίαστος, ὅτι ἡ ἐπιμονὴ τῶν τριγλωσσιστῶν ἀφοροῦσε, οὐσιαστικά, τὴν ἐπιβολὴ καὶ τὴν συμμόρφωση σέ μιὰ θεσμικὴ καὶ λειτουργικὴ ὁμοιομορφία τῆς ὁποίας ἡ ἀποδοχὴ τῆς θά ἀφαιροῦσε τὴν πνευματικὴ αὐτάρκεια τῶν σλαβικῶν ἰθαοῶν. Ἡ ἀγιολογία, λοιπόν, τῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, πού στό σημεῖο αὐτὸ δροῦν πιστὰ μέ τὴν παράδοση τῶν Εὐαγγελιστῶν, τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὀφείλεται καὶ στὴν προφητικὴ τους δυ-

νατότητα ν' ἀντιληφθοῦν, ὅτι τὸ ἀναστάσιμο δῶρο τῆς ζωῆς ἐπικοινωνεῖται σέ κάθε γλῶσσα καὶ γραφή, στὰ θεμελιώδη δηλαδή ὄργανα μέσῳ τῶν ὁποίων ὁ κάθε ἄνθρωπος «ἀκούει», ἀντιλαμβάνεται καὶ κατανοεῖ τὸν κόσμο. Ἔτσι, ὁ Κύριλλος παραπέμπει στόν Παῦλο (Κορ. Α' 14,5-33· 37-40), προκειμένου νά ὑπεραμυνθεῖ τῆς ποικιλίας τῶν γλωσσῶν ὡς προφητικῶν χαρίσματος πού καταξιώνεται ἀπὸ τὴ θεϊκὴ βούληση⁶. Ἀλλὰ καὶ ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 879-880 μ.Χ. θά ἐπιβεβαιώσῃ τὸ δικαίωμα κάθε τοπικῆς Ἐκκλησίας νά διαφυλάττει τὰ ἔθιμά της: «Ἐκαστος θρόνος ἔσχεν ἀρχαῖα τινὰ παραδεδομένα ἔθνη, καὶ οὐ χρὴ περὶ τούτων πρὸς ἀλλήλοισι διαφιλονικεῖν καὶ ἐρίζειν. Φυλάττει μὲν γάρ ἡ τῶν Ρωμαίων Ἐκκλησία τὰ ἔθνη αὐτῆς, καὶ προσῆκον ἐστιφυλάττει δέ καὶ ἡ Κωνσταντινουπολιτῶν Ἐκκλησία ἰδίᾳ τινὰ ἔθνη, ἄνωθεν παραλαβοῦσα, ὡσαύτως καὶ οἱ τῆς Ἀνατολῆς θρόνοι»⁷.

Ἡ γλῶσσα, ἐπομένως, ἄλλο δέν εἶναι παρά ἓνα παιδαγωγικὸ ἐργαλεῖο τοῦ ὁποίου κατηχητικὰ μετέρχεται τὸ Εὐαγγέλιο γιὰ νά συνδιαλεχθεῖ μέ κάθε ἔθνος. Στὴν περίπτωσή τῆς «νέας» τότε σλαβικῆς γλώσσας, ἐνῶ αὐτὴ ἀρχικὰ ἦταν πρόχειρη, ἀκατέργαστη καὶ ἐξυπηρετοῦσε περισσότερο ἀνάγκες τοῦ καθημερινοῦ ἀγροτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ βίου, μὴ μπορώντας νά ἀνταποκριθεῖ σέ ἀνώτερους θεωρητικούς καὶ θρησκευτικούς στοχασμούς, μετὰ τὸν 9ο αἰῶνα –ιδίως δέ ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς κυριλλομεθοδιανῆς κληρονομίας– θ' ἀναπτυχθεῖ ἐπαρκῶς, ὡστε οἱ Σλάβοι θά ἀφομοιώσουν τὴ χριστιανικὴ λογοτεχνικὴ παραγωγή καὶ θά ἀνακαλύψουν τὰ σημεῖα τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς δράσης τοῦ Ἁγίου

ἐκχριστιανισμένων Γόθων καὶ τοὺς παραχώρησε ναό, γιὰ νά τελοῦν τίς λατρευτικὰς ἀκολουθίας στὴ γλῶσσα τους. Σέ ὁμιλία του ὑπεραμύνεται αὐτῆς τῆς πρακτικῆς, παραπέμποντας στό Ψλ. 18,4-5: «Οὐκ εἰσὶν ἰθαοὶ οὐδέ λόγοι, ὧν οὐκ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν· εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν».

5. *Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου*, §16, στό Ἰ. Ἀναστασίου, *Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου, Βίος Μεθοδίου (μετάφρασις), Βίος Κλήμεντα Ἀχρίδος*, στό *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης* (Ἀνάτυπο) 12 (1968).

6. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ βιογράφος τοῦ Κυρίλλου θεωρεῖ τὴ σύνταξη τοῦ σλαβικοῦ ἀλφαβήτου ἔργο τῆς θείας πρόνοιας: «Ταχῶς ἀπεκάλυψε εἰς αὐτὸν ὁ Θεός, ἐπακούσας τὴν προσευχὴν τοῦ δούλου αὐτοῦ, τὴν γραφὴν». *Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου*, §14. Μέ ἀνάλογο τρόπο τὴ διηγεῖται καὶ ὁ βιογράφος τοῦ Μεθοδίου: «Τότε ἀπεκάλυψε ὁ Θεὸς εἰς τὸν Φιλόσοφον τὴν σλαβικὴν γραφὴν καὶ συγχρόνως ἐδημιούργησεν οὕτως τὰ γράμματα καὶ συνῆθεσεν ὁμιλίαν». *Βίος Μεθοδίου*, §5.

7. *Mansi*, XVII, 489. Ὁ πατριάρχης Φώτιος ἔγραφε πῶς ἡ παγκοσμιότητα καὶ ἡ καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας δέν πρέπει νά ἀγνοεῖ τίς τοπικὰς γλῶσσας καὶ τοὺς διαφορετικούς φωνητικούς καὶ γλωσσικούς τύπους. Ἡ θεοπνευστία ἀφορᾷ ὅλες τίς γλῶσσες στίς ὁποῖες ἔχει κηρυχθεῖ τὸ Εὐαγγέλιο. Βλ. PG 101, §948-952.

Πνεύματος, περνώντας από τήν ἄγνοια στή γνώση τοῦ Θεοῦ, από μία κατάσταση ἀναζήτησης τῆς θείας ἀλήθειας στήν ἀσφαλή καταφυγή στό Θεό Πατέρα (βλ. Λκ. 12,30· Πρ. 17,26-27).

Εἶναι, λοιπόν, αὐτονόητο ὅτι οἱ ἀνά τόν κόσμο Ὁρθόδοξοι Ἱεραποστολῆς δέν εἶχαν δυσκολία νά διαφυλάξουν μέχρι σήμερα τήν ἀρχή τῆς γλωσσικῆς προσαρμογῆς τοῦ Εὐαγγελίου στίς διαλέκτους τῶν λαῶν τοῦ κόσμου ἢ ν' ἀναδείξουν τοπικό, ἰθαγενῆ κλῆρο πού νά ἱεουργεῖ τά μυστήρια στά κατά τόπους ιδιώματα. Εἶναι ἀκόμα προφανές, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή ὀφείλει νά ἐνσκήπτει στά προβλήματα καί τίς ἀνησυχίες τοῦ κόσμου, ἀνανεώνοντας διαρκῶς – ἤ, καλύτερα, «ἐνσαρκωτικῶς» – τήν εὐαγγελιστική ἀγάπη της. Καθοδηγούμενοι, λοιπόν, ὑπό τήν κυριλλομεθοδιανή ἐμπειρία θά μπορούσαμε νά θεωρήσουμε, πῶς εἶναι θεμιτή σήμερα ἡ συζήτηση σχετικά μέ τήν νεοελληνική ἀπόδοση τῶν εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων κατά τίς ἱερές ἀκολουθίες – μέ βάση τίς ἤδη ὑπάρχουσες μεταγραφές τῶν ἱερῶν κειμένων στήν νεοελληνική πού ἔχουν ἐπιστημονική ἐγκυρότητα καί ἐκκλησιαστική ἐγκριση, ὥστε νά μή θίγεται ἡ θεολογία καί ὁ σκοπός τοῦ πρωτοτύπου⁸. Ἔνα τέτοιο αἴτημα, ὅπως προείπαμε, δέν δημιουργεῖ δογματικό πρόβλημα. Ἀντιθέτως ἀνταποκρίνεται στό ἴδιο ποιμαντικό ἐρώτημα πού ἔπρεπε ν' ἀντιμετωπίσουν στήν ἐποχή τους οἱ δύο βυζαντινοὶ ἱεραπόστολοι: στήν παιδαγωγική κατήχηση τοῦ λαοῦ στά πνευματικά ἀγαθά τῆς χριστιανικῆς παράδοσης, ξεκινώντας ἀπό τό Εὐαγγέλιο τό ὁποῖο ἀφομοιώνεται καταρχήν γλωσσικά, ὥστε νά ὀδηγήσει τόν πιστό σέ μία νέα νοηματοδότηση τῆς ζωῆς του. Ἡ ἀνησυχία τῶν δύο ἱεραποστόλων δέν ἦταν ἡ ἐπιβολή μιᾶς ἀλλοτρίας γλώσσας, δῆθεν ἀνώτερης, στους νεοκα-

τηνόμενους σλαβικούς πληθυσμούς οὔτε ἡ ὑπεράσπιση μιᾶς στατικοῦ τύπου γλωσσικῆς ἱεροπρέπιας. Ὁ Κυρίλλος καί ὁ Μεθόδιος κινήθηκαν μέ ἀπλότητα καί ἐλευθερία ἐντός μιᾶς περιρρέουσας ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης, ἐμπλουτίζοντάς τιν μ' ἓνα νέο ἀλφάβητο, ὥστε καί οἱ Σλάβοι μαζί μέ τούς «πολλούς ἄλλους» λαούς νά μποροῦν νά τιμοῦν καί νά δοξάζουν τόν Θεό. Εἶναι σίγουρο ὅτι τό ἐκκλησιαστικό σῶμα διαθέτει σήμερα, ἀγιοπνευματικῶς, τήν ἴδια προφητική διάκριση πού διέκρινε τούς δύο θεσσαλονικεῖς ἀδελφούς τόν 9ο αἰῶνα καί πού μέ εὐλάβεια διαφύλαξε ἡ ὀρθόδοξη πράξη, ὥστε μέ τό ἴδιο πνεῦμα ποιμαντικῆς εὐαισθησίας νά κηρύξει σήμερα τόν πολῦτιμο λόγον τοῦ Εὐαγγελίου στή ζωντανή γλώσσα τοῦ λαοῦ ὁ ὁποῖος, ὅπως καί οἱ Σλάβοι τῆς ἐποχῆς τῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου, διψάει γιά μία πρόταση ὑπαρκτικῆς καί πνευματικῆς ἀναγέννησης.

2. Ἔνα ἐπιπλέον, ἐξίσου σημαντικό, χαρακτηριστικό τῆς ἱεραποστολῆς τῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου ἦταν ἡ διάθεση συνεργασίας πού ἐπέδειξαν καί ἡ ἀπουσία πολεμικοῦ πνεύματος. Γνωρίζουμε ἀπό τίς πηγές τίς ἀντιδράσεις πού ὑπῆρχαν στήν εἰσαγωγή τῆς σλαβικῆς ὡς λειτουργικῆς γλώσσας μέ τό ἐπιχειρημα πῶς συνιστοῦσε μία δῆθεν ἐπικίνδυνη καινοτομία πού ἀνέτρεπε τήν διαμορφωμένη ἱερή τάξη. Ἐπίσης, οἱ Βίοι τῶν δύο Ἀγίων μᾶς πληροφοροῦν τόσο γιά τή δυσπιστία ἐνός μέρους τοῦ γερμανικοῦ κλήρου στήν παρουσία τῶν δύο βυζαντινῶν ἱεραποστόλων, σ' ἓνα χῶρο πού ὑπαγόταν στήν ἐκκλησιαστική δικαιοδοσία τῆς Ρώμης, ὅσο καί γιά κάποιες προστριβές γιά δογματικά ζητήματα. Εἶναι ἐπίσης γεγονός, ὅτι τήν ἐποχή τῶν δύο ἱεραποστόλων οἱ σχέσεις μεταξύ Κωνσταντινουπόλεως καί Ρώμης ἦταν σέ ἔνταση, ἀποτελεσμα τῶν διαφορετικῶν ἰδεολογιῶν

8. Ὁ λειτουργικός χρόνος δέχεται ὅ,τι «πρόσφορο» κληριεργεῖ ἡ ἀνθρώπινη δημιουργικότητα, τό ἀγιάζει καί τό ἐντάσσει στήν προοπτική τῆς θεανθρώπινης κοινωνίας. Ἀπ' αὐτήν τήν ἀγιαστική ἐνέργεια δέν ἐξαιρεῖται ἡ ἀνθρώπινη γλώσσα· γι' αὐτό καί ἡ ἐπιμονή τῶν δύο ἀδελφῶν νά μὴν δεχτοῦν τά ἐπιχειρήματα τῶν τριγλωσσιστῶν, ὅπως καί ἡ λειτουργική προοπτική πού διέπνεε σύνολο τό εὐαγγελιστικό τους ἔργο. Πράγματι, ἡ βιογραφία τοῦ Κυρίλλου (*Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου*, §15) μᾶς ἐνημερώνει, πῶς τό μεταφραστικό ἔργο τοῦ ἱεραποστόλου περιελάμβανε, μεταξύ ἄλλων, τή Θεία Λειτουργία, τό Εὐαγγέλιο, τούς Ἀποστόλους καί διάφορες ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες (Ὁρθρο, Ἑσπερινό, Ἀπόδειπνο, Ὁρες), δηλαδή κείμενα γιά λειτουργική χρήση. Ὑπ' αὐτήν τήν ἔννοια δέν θά ἔπρεπε νά φοβίξει μία ἐνδεχόμενη ἀπόδοση τοῦ Εὐαγγελίου στήν σημερινή «κοινή» γλώσσα, ἀφοῦ τό ζητούμενο εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικοποίηση τοῦ ἀνθρώπου μέσα ἀπό τήν «ἐνανθρώπιση» τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

πού ἡ κάθε Ἐκκλησία προέβαλε γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐνότητα: συγκεντρωτισμός καὶ διοικητικὴ-λειτουργικὴ ὁμοιομορφία γιὰ τὴ δυτικὴ Ἐκκλησία, συνοδικὴ πολυκεντρικότητα καὶ γλωσσικὴ ποικιλομορφία γιὰ τὴν ἀνατολική. Ἡ πρώτη ἐστίαζε στὴν ἀνάγκη τῆς θεσμικῆς, διοικητικῆς ἐνότητας, ἡ δευτέρη στὴν κοινωνία τῶν πολιτιστικῶν ἀγαθῶν, στὴ λειτουργικὴ πολυμορφία.

Οἱ δύο θεσσαλονικεῖς ἱεραπόστολοι ἀπέφυγαν παρ' ὅλα αὐτὰ νὰ ἐγκλιωβιστοῦν σέ περίπλοκα ζητήματα προνομίων ἢ ἀλλοῦ τύπου θεσμικῶν κεκτημένων. Ἀντίθετα, ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ οἰκουμενικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ διάσταση τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, πού συνεχιζόταν στό Βυζάντιο τοῦ 9ου αἰῶνα, μπορεῖ ν' ἀγκαλιάζει ἀδιακρίτως ὅλα τὰ ἔθνη, μὴ περιοριζόμενη ἀπὸ τίς ἐκάστοτε διοικητικὲς κρίσεις. Ἔτσι, δέν ἔθιξαν τό καθεστῶς, οὔτε τὴ δομὴ καὶ τὴν ὀργάνωση τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσης, ὅπως εἶχαν διαμορφωθεῖ ἀπὸ τὴν προϋπάρχουσα συνοδικὴ κανονικὴ παράδοση. Ἀντιθέτως, τὴν κοινὴ αὐτὴ παρακαταθήκη τὴ σεβάστηκαν μὲ ἀξιοθαύμαστη εὐλάβεια· μὲ κάθε ἐπισημότητα παρέδωσαν στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης τὰ λείψανα τοῦ Ἀγίου Κλήμεντα πού εἶχαν βρεῖ στὴν Κριμαία· ὁ Κύριλλος ἐκάρη μοναχός σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἐλληνορόυθμα μοναστήρια τῆς Ρώμης, ἐνῶ ὁ ἀδελφός του Μεθόδιος χειροτονήθηκε ἀπὸ τὸν πάπα Ἀδριανό Β' ἐπίσκοπος Σειρμίου καὶ παπικός ἐκπρόσωπος στὴ Μοραβία καὶ τὴν Παννονία μὲ δικαιοδοσία στό χωρὸ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης· οἱ δύο ἀδελφοὶ πέτυχαν, ἀκόμα, νὰ ἐγκριθεῖ ἀπὸ τὸν πάπα ἡ χρῆση τῆς σλαβικῆς γλώσσας στὴ θεία Λειτουργία· δέν ὑπάρχουν ἀναφορὲς γιὰ διαμάχες σχετικὰ μὲ τὴ χρῆση τοῦ ἀνατολικοῦ ἢ τοῦ δυτικοῦ λειτουργικοῦ τυπικοῦ στὴ Μοραβία· εἶναι, τέλος, χαρακτηριστικὸ, ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τῶν θεολογικῶν διαμαχῶν πού εἶχαν μὲ τὸν γερμανικὸ κληρὸ, ἀντιπαρέθεσαν ὄχι κάποια δική τους θεολογικὴ διδασκαλία ἢ ἐπινόηση, ἀλλὰ τὴν κοινὴ πίστη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος: «Καλῶς

ἐδιδάχθημεν παρὰ τῶν πατέρων, τῶν προφητῶν καὶ τῶν διδασκάλων (τῆς Ἐκκλησίας) νὰ δοξάζωμεν τὴν Τριάδα, τὸν Πατέρα, τὸν Λόγον καὶ τὸ Πνεῦμα, τρεῖς ὑποστάσεις ἐν μίᾳ Οὐσίᾳ»⁹. Πράγματι, οἱ δύο ἀδελφοί, ἔχοντας ἀποσταθεῖ στό ζωτικὸ χωρὸ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, μεταξύ Βυζαντίου καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης, ἔδωσαν μαρτυρία τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστες, τὴν ὁποία, ἀφοῦ «καλῶς ἐδιδάχθησαν», δέν χρησιμοποίησαν ὡς ἐργαλεῖο κυριαρχίας, ἀλλὰ τὴν ἐνέταξαν στὴν ὑπηρεσία τῆς κοινῆς χριστιανικῆς κληρονομιάς. Αὐτὴ ἡ κοινὴ παράδοση ἀφοροῦσε τὴν ἐνότητα στὴν πίστη, τὸ σεβασμὸ στὴ διαμορφωμένη κανονικὴ τάξη, τὴν αὐτοτέλεια καὶ αὐτονομία τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν πού δέν ἀκυρώνει τὴν μεταξύ τους κοινωνία, ἀλλὰ ἐμπλουτίζει τὴν πνευματικότητά τους.

Τελικὰ, ἡ ἀντίληψη τῶν δύο ἀδελφῶν γιὰ τὴν Ἱεραποστολή «δέν στηρίχθηκε στὴ δημιουργία ἐνὸς κέντρου ἀποφάσεων καὶ διοικήσεως, ὅπως στὴ Δύση, πού νὰ ἐπιδιώκει τὴν ἐπιβολὴ ὁμοιομορφίας. Ἡ ἐνότητα δέν παραβλάπτεται ἀπὸ τὴν ποικιλία τῶν νοοτροπιῶν, τῶν γλωσσῶν, τῶν ἐθίμων, τῶν κρατῶν. Δέν ἐπιδιώχθηκε πολητοποίηση, ἀλλὰ ἀνάδειξη τῶν ἰδιαιτέρων χαρακτηριστικῶν καὶ ἰδιομορφιῶν τῆς κάθε κοινότητος»¹⁰. Θὰ συμπληρώναμε, πὼς αὐτὸ πού εἶχε ὑπέρτατη ἀξία γιὰ τοὺς δύο ἱεραποστόλους ἦταν ἡ ὑπακοή στὴν παγκόσμια ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πού δέν γνωρίζει περιορισμούς ἢ ἐγωιστικὲς τάσεις δογματικῆς ὑπεροχῆς. Πράγματι, ὁ Κύριλλος, πού ἐπονομαζόταν καὶ «Φιλόσοφος» λόγῳ τῆς ἄριστης ἀκαδημαϊκῆς του συγκρότησης, γνώριζε καλὰ, ὅτι ἡ ἀληθινὴ φιλοσοφία εἶναι «ἡ γνώσις τῶν θείων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ὅσον βεβαίως ὁ ἀνθρώπος εἶναι εἰς θέσιν νὰ πλησιάσῃ τὸν Θεόν, πλήν τούτων διδάσκει αὐτὴ τὸν ἀνθρώπον νὰ συμπεριφέρεται εἰς τὰς πράξεις του κατὰ τὴν εἰκόνα ἐκείνου, ὅστις ἐδημιούργησεν αὐτόν»¹¹. Ἔνας τέτοιος ὀρισμὸς τῆς φιλοσοφίας εἶναι κοντὰ στὴν ἐλληνικὴ καὶ, βέβαια, πατερικὴ ἀντίληψη περὶ φιλοσοφίας. Ἡ ἀληθινὴ φιλο-

9. *Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου*, §6.

10. Α. Γιαννουλάτος (Ἀρχιεπίσκοπος Τυράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας), *Παγκοσμιότητα καὶ Ὀρθοδοξία*, Ἀθήνα 2000, σελ. 124.

11. *Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου*, §4· Πρβλ. *Βίος Κλήμεντος Ἀχρίδος*, §2.

σοφία εἶναι αὐτή πού βλέπει ὅλα τά πράγματα στή σχέση τους μέ τόν Θεό, πού ἀφιερώνεται στή γνώση τῆς θείας ἀλήθειας, πού εἶναι κοντά στόν ἄνθρωπο καί τόν ὑπηρετεῖ μέ ἀγάπη.

Σέ τελική ἀνάληψη, αὐτό πού ἐντυπωσιάζει στίς βιογραφίες τῶν δύο Ἀγίων εἶναι, τό ὅτι τό ἱεραποστολικό τους ἔργο ἔμεινε ἀνεπηρέαστο ἀπό τό περιρρέον κλίμα ἐκκλησιαστικοῦ ἀνταγωνισμοῦ καί πραγματώθηκε σέ πνεῦμα συνεργασίας, μεταξὺ Ἀνατολῆς καί Δύσης, στόν κοινό χώρο ὅπου συναντιοῦνται –ὄχι δίχως ἐντάσεις– οἱ ἱστορικές καί πολιτιστικές ρίζες τῆς Εὐρώπης.

Σήμερα τά πνευματικά καί ἀνθρωπιστικά θεμέλια τῆς Εὐρώπης ἀμφισβητοῦνται καί οἱ κοινωνίες ἀναζητοῦν ἐκ νέου μιά πνευματική ἀναφορά. Ὅστόσο, καί ὁ σημερινός ἄνθρωπος, παρά τήν φαινομενική ἀποστασιοποίησή του ἀπό θρησκευτικές ἀνησυχίες, ἀναζητᾷ μέ πρόδηλη ἀγωνία διδασκάλους οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀκριβῶς ζητοῦσαν οἱ Σλάβοι τοῦ 9ου αἰῶνα, θά «οἰκοδομήσ[ουν] ἡμᾶς εἰς πᾶσαν τήν ἀλήθειαν»¹² καί «νά ἐξηγήσ[ουν] εἰς τήν γλῶσσαν ἡμῶν τήν χριστιανικήν πίστιν [...] διότι παρ' ὑμῶν ἐξέρχεται πάντοτε καλὸς νόμος εἰς πάσας τὰς χώρας»¹³. Γι' αὐτό χρειάζεται, πέρα ἀπό τήν ἱστορική ἀναγνώριση τοῦ κύρους καί τῆς ἀγιότητας, ἡ δυναμική καί ἐπικαιροποιημένη ἀξιοποίηση τοῦ ἔργου τῶν δύο ἀδελφῶν, οἱ ὁποῖοι «τά πάντα τοῖς πᾶσιν ἐγένετο ἵνα πάντας κερδίση»¹⁴. Χρειάζεται, μέ ἄλλα λόγια, ἡ ἴδια τόλημη καί ἀποφασιστικότητα, ἡ ἴδια

προφητική συνείδηση καί ἐπίγνωση τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητας (ἡ διάκριση τοῦ «καιροῦ», τῆς ἀποφασιστικῆς δηλαδή καμπῆς τῆς ἱστορίας πού μεταλλάσσεται ὅταν συναντᾷ τόν Θεό), ἡ ἴδια θύραθεν κατάρτιση καί θεραπεία τῆς θείας ἀλήθειας, ἡ ἴδια διαφύλαξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως καί ἐπίδειξη πνεύματος συνεργασίας καί πάνω ἀπ' ὅλα ἡ ἴδια ἐν Χριστῷ ἀγάπη γιά τόν ἄνθρωπο (ἡ μεγαλύτερη χριστιανική καί μόνη ἀληθινά παγκόσμια ἀρετή, πού ὑπερβαίνει κάθε θεσμικά, ἔθνικά ἢ φυλετικά ὄρια), πού διέθεταν οἱ δύο ἅγιοι ἀδελφοί¹⁵. Εἶναι βέβαιο ὅτι κάθε τοπική Ἐκκλησία καί Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή γνωρίζει τά προβλήματα, τίς ἀγωνίες καί τοὺς πόνους πού ὀφείλει νά διέλθει προκειμένου νά δεῖ τοὺς καρπούς τοῦ εὐαγγελιστικοῦ τῆς ἔργου ν' ἀνθίζουν σέ κάθε τόπο καί ἐποχή· παρόμοιες ἀνησυχίες συνόδευσαν τά πρῶτα ἱεραποστολικά βήματα τῶν δύο ἀδελφῶν ἀλλὰ καί ὅλη τήν εὐαγγελιστική τους δράση. Ἀλλῆ ἡ προσήλωση στό κοινό σκοπὸ τοῦ «ἵνα πάντας κερδίση», δηλαδή στή φιλοξενία ὄλων τῶν ἐθνῶν στή μία Βασιλεία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου τῶν Πάντων, στήν ἐνότητα ὄλων «ἐπὶ τό αὐτό» (Πρ. 2,1) εἶναι ὁ «χρυσὸς κανόνας» στόν ὁποῖο κάθε ἀνθρώπινη ἀδυναμία ὑποχωρεῖ, διακρίνοντας τά «πράγματα» πού δέν ἔχουν «αἰώνιον ἀξίαν» ἀπ' αὐτό πού ὄντως ἀνήκει στή θεία ζωὴ καί πού εἶναι τό χριστιανικό Εὐαγγέλιο¹⁶.

Δημήτριος Κεραμιδᾶς
Δρ. Ἱεραποστολικῆς

12. Βίος Μεθοδίου, §5.

13. Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου, §14.

14. Βίος Μεθοδίου, §17.

15. Ὁλόκληρος ὁ δημόσιος βίος τῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου χαρακτηρίζεται ἀπὸ τήν ἐνταση τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τήν ἀκαδημαϊκὴ συγκρότηση καί τήν ἐπαφή καί τήν εὐρύτατη γνώση τοῦ περιβάλλοντα κόσμου, στόν ὁποῖο ἐπρόκειτο νά κηρύξουν τὸν εὐαγγελικὸν λόγον. Βλ. Α. Γιαννουλάτος (Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας), «Κυρίλλος καί Μεθόδιος: Δεῖκτες πορείας», στό Ἰδίον, *Μοναχοὶ καί Ἱεραποστολή*, Ἀθήνα 2008, 76-77.

16. Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου, §3.

臺灣基督教正教會

Στὴν Κινεζικὴ γραφὴ: «Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ταϊβάν»

ΕΝΑ ΠΗΓΑΔΙ ΣΤΟ ΝΤΣΕΟΥ ΤΟΥ ΜΑΛΑΟΥΙ

Μέ την πατρική μέριμνα και φροντίδα του Σεβ. Μητροπολίτη μας κ. Ίωακείμ, συνεχίζουμε τις ταπεινές μας προσπάθειες στον τόπο της ιεραποστολικής μας εργασίας. Γιά μιά ακόμη φορά, μόλις λίγους μήνες πριν, νιώσαμε και πάλι νά μās πλημμυρίζει τό συναίσθημα τής χαρās, όταν μετά από πολλές και έπιπνες προσπάθειες καταφέραμε νά όλοκληρώσουμε τή διαδικασία τής διάνοιξης ενός νέου πηγαδιού στην περιοχή Ντσέου. Οί πτωχοί συνάνθρωποι μας πού κατοικούν στίς άχυροκαλύβες τής ευρύτερης περιοχής, μās έξέφρασαν μέ συγκινητικές εκδηλώσεις τίς είλικρινείς τους ευχαριστίες. Γιά όλους μας, ή πραγματοποίηση του έργου ήταν μιά θαυμάσια εύκαιρία δοξολογίας του όνόματος του Κυρίου γιά τίς αδιάκοπες ευεργεσίες Του.

Ή ανάγκη τής διάθεσης καθαρού νερού στην περιοχή, ήταν καθοριστικής σημασίας προς τήν κατεύθυνση τής καλύτερης των συνθηκών διαβίωσης των ντόπιων ανθρώπων. Μετά τήν όλοκλήρωση του έργου, τό όποιο πραγματοποιήθηκε μέ πρωτοβουλία τής τοπικής Έκκλησίας, οί αδελφοί μας δύνανται νά έξυπηρετηθούν μέ ποικίλους τρόπους στην δύσκολη καθημερινότητά τους. Τό νερό πού θά άντλείται από τό πηγάδι πού άνοιξαμε, φυσικά, μπορούν νά τό χρησιμοποιούν όλοι άνεξαιρέτως οί κάτοικοι τής περιοχής. Ευχόμαστε κάποια μέρα στην περιοχή νά άνεγερθεί και ένας κτιστός ναός.

Ή γεώτρηση έγινε σέ μιά περιοχή, όπου ήδη

ύπάρχει ένας πρώτος μικρός πυρήνας Όρθόδοξων πιστών, ό οποίος εύελπιστούμε πώς θά άποτελέσει τή «μαγιά» πού θά αύξήσει τή «ζύμη», δίνοντας τή χριστιανική μαρτυρία και στους άλλους ανθρώπους του τόπου. Ίδιαίτερα ένθαρρυντικό είναι τό γεγονός, ότι από τήν περιοχή Ντσέου κατάγεται ό νεαρός Ίωάννης, ό οποίος κατηχήθηκε και βαπτίστηκε πριν από περίπου δύο χρόνια. Από τήν πρώτη στιγμή άγκάλιασε μέ θερμή και ιεραποστολική ζήλο τήν Όρθόδοξη Έκκλησία και σήμερα είναι ένας εκ

των πρωτεργατών του εύαγγελισμού των συμπατριωτών του. Ήδη διδάσκει στό σχολείο τής Ιεραποστολής και σύντομα, μετά από συννενόηση πού είχε μέ τόν σεβαστό μας ποιμενάρχη, θά φοιτήσει στην Ίερατική Σχολή τής Κένυας.

Τό σχέδιο τής Οικονομίας του Θεού άποκαλύπτεται μέ τρόπο δυσερμήνευτο και θαυματουργικό. Ή έμπρακτη έκφραση τής αγάπης μας στους ίθαγενείς αδελφούς μας, λειτουργεί ως πόλος έλξης γιά τή γνωριμία τους μέ τήν Άλήθεια. Στίς περισσότερες περιπτώσεις ή διάνοιξη ενός πηγαδιού, ή διανομή κάποιων φαρμάκων και ειδών ένδυσης, λίγων τροφίμων, ή δημιουργία ενός σχολείου ή μιάς μικρής κληνικής κ.λπ., δέν τους αφήνει αδιάφορους.

Άπροϋπόθετα και μέ άπόλυτο σεβασμό τής προσωπικής τους έλευθερίας και επιλογής, τους προσφέρουμε ότι είναι δυνατόν νά τους ανακουφίσει, μιάς και τά προβλήματα στην πατρίδα τους είναι μεγάλα και δυσεπίλυτα. Έκείνοι σταδιακά νιώθουν τήν ανάγκη νά μās γνωρίσουν καλύτερα και νά μάθουν περισσότερα γιά τόν άνεκτίμητο θησαυρό τής πίστεως μας. Τό έργο τής σωτηρίας τους άνήκει άποκλειστικά στό έλεος του Θεού. Έμείς ταπεινά ευχόμαστε, όπως άλλοτε ό άγιος Σιλουανός ό Άθωνίτης, ή χάρις του Άγίου Πνεύματος νά τους καθοδηγεί και νά φωτίζει τίς ψυχές τους, στερεώνοντας όλο και περισσότερο τήν πίστη τους.

Άπό τό Ιεραποστολικό Κλήμακιο του Μαλάουι

Ἡ Ἱεραποστολή ὑπό τὸ φῶς τῆς οἰκονομικῆς κρίσης

Οἱ ἄνθρωποι πού ἀσχολούμαστε καὶ ἀγαποῦμε τὴν Ἱεραποστολή ἔχουμε συχνά τὴν τάση νὰ ἐξωραΐζουμε τίς περιγραφές μας γι' αὐτήν. Ἔνας λόγος εἶναι ἡ ἴδια μας ἡ ἀγάπη, πού μᾶς κάνει νὰ βλέπουμε πρωτίστως τὴν ὁμορφιά στὰ πράγματα πού ἀγαποῦμε. Ἔνας δεῦτερος λόγος εἶναι ὅτι στό πλῆθισιο τῆς προσπάθειας νὰ διεγείρουμε τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν Ἱεραποστολή καὶ νὰ ἀναπτύξουμε τὴν ἱεραποστολικὴ ἐγρήγορησιν στό πιθανὸ ἀκροατήριον, ἴλεμε ὅ,τι εἰκάζουμε πῶς τοὺς ἀκούγεται εὐχάριστα καὶ ὄχι ἀναγκαῖα ὅ,τι εἶναι ἀληθινόν.

Κηρύσσοντας ὅμως Χριστό ὀφείλομε νὰ ἀληθεύουμε, ἀκόμα κι ἂν αὐτὸ σημαίνει τυχόν νὰ πρέπει νὰ ἔρθουμε ἀντιμέτωποι μὲ σύνθετα καὶ δυσεπίλυτα προβλήματα τῆς Ἱεραποστολῆς. Ἡ ἀνοιχτὴ συζήτηση γιὰ τέτοια προβλήματα εἶναι πάντα μιά εὐκαιρία γιὰ τὴν ἀνταλλαγὴ ἐμπειρίας καὶ πολυτίμητης πείρας, πού ἐμπλουτίζει τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο σκεφτόμαστε καὶ ἐνεργοῦμε.

Οἱ δυσκολίες μας, ἐξάλλου, μᾶς ὀδηγοῦν νὰ συνειδητοποιοῦμε τὸν ἀγιοπνευματικὸ χαρακτῆρα τῆς Ἱεραποστολῆς, πού προχωρᾷ παρά τίς δικές μας ἀδυναμίες, καὶ νὰ ταπεινωθῶμε, ἔχοντας ἔμπρακτα τὴν πεποίθησιν ὅτι Ἦλιος αὐξάνει, ἐνῶ ἐμεῖς εἴμαστε ἀπλῶς συνεργοὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ λόγος ἐν προκειμένῳ, ἀκανθῶδης καὶ σύνθετος, ἀφορᾷ τὰ οἰκονομικὰ τῆς Ἱεραποστολῆς καὶ ἰδιαιτέρα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς παρούσας κρίσης. Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ κρίση ὀδηγεῖ ὅλη τὴ ζωὴ μας σὲ μεγάλες ἀνακατατάξεις, σὲ ἀσφυκτικὴ οἰκονομικὴ διαχείριση, καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι χωρὶς ἐπιπτώσεις καὶ γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἱεραποστολῆς. Καὶ ἐκεῖ, ὅπως καὶ παντοῦ καταγράφεται στενότητα πόρων.

Ἡ στενότητα πόρων ἔχει δραματικὲς ἐπιπτώσεις σὲ πλείστους ὅσους τομεῖς τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, ἀπὸ τοὺς μισθοὺς τῶν ἱερέων μέχρι ποικίλους τομεῖς ἐπιμέρους δραστηριοτήτων. Πῶς νὰ κρατηθοῦν ζωντανὰ μιά σειρά ἀπὸ ἰδρύματα, κέντρα βοήθειας, σχολεῖα, ἐνορίες ὅταν ὅλα αὐτὰ ζοῦσαν στὴ βάση ἐνὸς χορηγούμενου προϋπολογισμοῦ;

Ἡ διττὴ τραγωδία σὲ Ἑλλάδα καὶ Κύπρο ἔχουν

σημάνει καὶ τὴν κάθετη πτώση τῶν ἐσόδων τῆς Ἱεραποστολῆς. Δὲν εἶχαν ὅλες οἱ ἱεραποστολικὲς ἐκκλησίες τὴν ἴδια ταχύτητα ἢ τὴν ἴδια δυνατότητα ἀναπροσαρμογῆς, ἀνάλογα μὲ τὴ συγκεκριμένη κατάσταση τῶν ἐν ἐξελίξει ἐπιμέρους προγραμμάτων τους. Διαφορὲς ἐπισημαίνονται ἐπίσης καὶ στὴ διαχειριστικὴ ἀντίληψη τῶν ἱεραποστολῶν καὶ τῆς ἡγεσίας μιάς τοπικῆς Ἐκκλησίας, στό βαθμὸ ἰκανότητας ἀλλήλα καὶ ἐπιθυμίας ἀναδίπλωσιν ἀπὸ ἕναν τρόπο ἐργασιῶν σὲ ἕναν ἄλλο. Ἐνῶ ἡ οἰκονομικὴ στενότητα θὰ ἐπιφέρει τελικῶς ἀναγκαστικὰ μιά ἀναδιοργάνωση τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, ἡ μὴ ἔγκαιρη ἀντίληψη τῆς πραγματικότητας, ἡ ὀραματικὰ αἰσιόδοξη σκέψη, ἡ διάθεσιν νὰ συντηρηθεῖ ἕνα ὕψος πού ἴσως θεωρεῖται καὶ δεῖγμα κύρους –καὶ ὡς τέτοιο καὶ ἱεραποστολικὸ ἐργαλεῖο–, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει μετὰ καὶ τὴν ἐξάντλησιν τῆς ἀναζήτησιν ἐναλλακτικῶν πηγῶν χορηγιῶν καὶ λοιπῶν τέτοιων τύπου ἐσόδων, στὸν δανεισμὸ καὶ στὴν ὑπερχρέωση.

Ἔχουν, συνεπῶς, ὑπάρξει περιπτώσεις ὅπου τοπικὲς Ἐκκλησίες ἔχουν ἐγκλιωθῆσιν στὴν πολυπλοκὰ «παγίδα» τῆς ἐναγωνίας ἀναζήτησιν οἰκονομικῶν πόρων, στὴν προσπάθειά τους νὰ διατηρήσουν ἕνα προηγούμενον καθεστῶς. Δὲν χρειάζεται μακροσκελὴς ἀνάλυση γιὰ τὸ πόσο ριψοκίνδυνο ἢ καὶ μοιραῖο μπορεῖ νὰ ἀποβῆ κατὰ τέτοιο, ἰδίως ἂν –ὅπως ὄντως διαφαίνεται– ἡ κρίση στίς χῶρες τῶν μητέρων Ἐκκλησιῶν ἀποδειχθεῖ μακρόχρονη, ἐπώδυνη καὶ ἀργὴ στὴ θεραπεία καὶ ἀποκατάστασιν. Ἦλιωστε, ἀκόμα καὶ οἱ πιὸ αἰσιόδοξες προβλέψεις, θεωροῦν δεδομένη τὴ νέα οἰκονομικὴ ἰσορροπία σὲ ἕνα χαμηλότερο ἀπὸ πλευρᾶς οἰκονομικοῦ ἐπιπέδου κύκλον ἐργασιῶν, ἐνῶ ἀποτιμοῦν ὡς οὐτοπικὴ καὶ ἀπολύτως ἀνεδαφικὴ τὴ σκέψη ὅτι μπορεῖ τὰ πράγματα νὰ ξαναγίνουν ἐδῶ «ὅπως ἦταν».

Σίγουρα ἡ κρίση ξεβολεύει καὶ ἐνδέχεται νὰ ἀποδειχθεῖ ἐπώδυνη σὲ κάποιες περιπτώσεις. Εἶναι ὅμως μόνο κακὸ αὐτὸ ἢ συνιστᾷ καὶ μιά εὐκαιρία ἀπὸ τὴ σκοπιά τῆς προόδου καὶ προκοπῆς τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου; Δὲν ἀναφέρομαι στὴν ἐγρήγορησιν μόνο πού ἀποκτᾷ κανεὶς γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῶν ποικί-

λων ἐμποδίων, στίς δεξιότητες πού ἀναπτύσσει, στήν πείρα πού κατακτᾷ μέσα ἀπό τίς δυσκολίες. Ἐναφέρομαι εἰδικότερα στήν ἀνάγκη ἀναδιοργάνωσης τῆς Ἱεραποστολῆς γύρω ἀπό τόν ἄξονα τῆς ἐντοπιότητας.

Ἐχει ἐπισημανθεῖ πόσο σοβαρό ζήτημα εἶναι ἡ πραγματική σάρκωση τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ στό ἐπίπεδο τοῦ τόπου τῆς Ἱεραποστολῆς. Ἦδη παραδοσιακές ἡέξεις πού χρησιμοποιοῦν τεχνικά οἱ μελετητές τῆς Ἱεραποστολῆς, ὅπως ἡ ἡέξη «ἰθαγενεοποίηση», δηλώνουν τό ποθοῦμενο, τήν ἐπιθυμία καί δεοντολογία, πού συμβαδίζει πλήρως μέ τή μακραιώνη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλῆλᾶ συνάμα μαρτυροῦν καί τήν πραγματικότητα ὅτι συχνά τό κήρυγμα τῆς πίστεως ἔρχεται «ἀπ' ἔξω», καί χρειάζεται κόπος καί στοχευμένη προσπάθεια προκειμένου νά «ἰθαγενεοποιηθῆι». Αὐτό εἶναι ἐξάλλῃ μιά πραγματική συνθήκη πού ἀφορᾷ τίς περισσότερες Ὀρθόδοξες Ἱεραποστολῆς σήμερα, στή συγκυρία τοῦ σχετικά βραχύχρονου τῶν περισσότερων ἱεραποστολικῶν προσπαθειῶν, ἐφόσον ἀκόμα καί οἱ παλαιότερες εἶναι ὑπόθεση λίγων δεκαετιῶν. Παρά τίς συμπληγάδες τῆς ἱστορίας μας, πού ἐπί μακρόν σίγησαν τό ἱεραποστολικό ἔργο καί μᾶς ὀδήγησαν σέ μιά ἐνδοστρέφεια, τό δεύτερο μισό τοῦ 20οῦ αἰ. καί ὅλο τόν 21ο, ἔχουμε καί οἱ Ὀρθόδοξοι ξαναβρεῖ τό χνάρι τῆς ἱεραποστολικῆς προσπάθειας. Τό τελευταῖο αὐτό μισό περίπου αἰῶνα, ἡ ὕπαρξη ἑκατοντάδων ἰθαγενῶν ἱερέων καί πολλῶν ἐπισκόπων εἶναι πιά γεγονός, μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, καί οἱ νέες τοπικές Ἐκκλησίες ἀποκτοῦν ρίζα καί παράδοση.

Οἱ μύτερες Ἐκκλησίες ἀκόμα τροφοδοτοῦν τά τέκνα τους. Κανείς δέν μπορεῖ στό συγκεκριμένο πλαίσιο τῶν Ὀρθόδοξων Ἱεραποστολῶν νά ζητήσῃ τό ἀντίθετο. Ἀντίθετα ἡ ἔγνοια γιά τήν Ἱεραποστολή, ἐκδηλώνεται καί μέ μετρήσιμα οικονομικά στοιχεῖα, ὄχι σέ ἀπόλυτους ἀριθμούς ἀλλῆλᾶ σέ ποσοστιαία ἀναλογία ἔναντι ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν δραστηριοτήτων. Πῶς νά τό κάνουμε; Ἐκεῖ πού εἶναι ὁ θησαυρός μας εἶναι καί ἡ καρδιά μας (πρβλ. Μτ. 6:21).

Ἐντούτοις, τά τελευταῖα χρόνια ἐπισημαίνεται σέ διεθνές ἐπίπεδο ὅλο καί περισσότερο ἡ παράμετρος τοῦ χρήματος σέ σχέση μέ τήν Ἱεραποστολή. Καί οἱ πιά βαθιά εἰδικρινεῖς θεωρήσεις παραδέχονται τή διττή του ιδιότητα, νά εἶναι μαγνήτης μέ δύο πό-

λους: νά ἔλκει καί νά ἐξαρτᾷ ἓνα κοινό καί συνάμα νά ἀπωθεῖ καί νά συνιστᾷ παράγοντα ἀποξένωσης. Ἔτσι, οἱ ποικίλες πολιτικές κύρους ἔχουν τό νόημά τους, ἀλλῆλᾶ καί τήν κριτική τους διερώτηση.

Τό χρήμα παράγει σέ κάθε περίπτωση σχέση ἐξάρτησης, εἶναι πηγή ἐξουσίας καί δύναμης, καί συνεπῶς ἀκόμα καί ὅταν λειτουργεῖ προσηλυστικά, ἐνδεχομένως δέν εἶναι τό καλύτερο κριτήριο μιᾶς μεταστροφῆς. Ἐχοντας κανείς ὑπόψη τήν ποικιλία τῶν ὁδῶν τοῦ Κυρίου, ἀλλῆλᾶ καί μιά οικονομική-παιδαγωγική διάσταση σέ ὅλα τά πράγματα, δέν μπορεῖ κανείς νά ἀρνηθεῖ τή σημασία τῶν πόρων, ὑλικῶν καί ἀνθρώπινων, γιά τό ἔργο τῆς Ἱεραποστολῆς. Δέν ἔχουμε κορεσμό, ἀντίθετα ἔχουμε πάντα ἔλλειμμα σέ τέτοιους πόρους. Δέν εἶναι λοιπόν τό ζητούμενο νά «εἰσπληθῆσῃ» κανείς σέ δοκιμασίες, ἀλλῆλᾶ ἐνδεχομένως νά τίς ἀποδεχτεῖ, νά τίς κατανοήσῃ καί νά τίς δεῖ ὡς ἓναν τρόπο ἐνέργειας τῆς χάρης τοῦ Θεοῦ.

Διότι ἡ ἐπιμονή σέ πληθωριστικές ἀξίες, ὅπως εἶναι αὐτές τοῦ δυτικοῦ κόσμου, καί μάλιστα σέ περίοδο πού τό χάσμα μεταξύ φτωχῶν καί πλουσιῶν βαθαίνει, ἴσως ἀντίκειται στό ἴδιο τό Εὐαγγέλιο. Τό χρήμα εἶναι πρὸς χρήση, δέν εἶναι τό θαῦμα πού θαμπώνει κάποιους ἰθαγενεῖς καί τοὺς καθυποτάσσει σέ μιά ἐντελῶς πειρασμική ἀντίληψη ἀνταποδοτικῆς συναλλαγῆς. Ἡ ἔργω διακήρυξη μιᾶς σειρᾶς ἀνισοτήτων ἀντίκειται ἐξάλλῃ στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τό κοινό μας ὄραμα καί προορισμό. Ἡ σάρκωση τῆς πίστεως σέ ἓναν τόπο σημαίνει καί τή σάρκωση στίς πραγματικές συνθήκες τοῦ τόπου. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι καταφέρουν νά λειτουργήσουν τήν τοπική τους Ἐκκλησία πέρα ἀπό μιά σειρά ἐξωτερικῶν ἐξαρτήσεων, κινούμενοι στήν κατεύθυνση τῆς ὀλιγάρκειας καί τῆς αὐτάρκειας, τότε μπορούμε νά γνωρίζουμε ὅτι ἡ πίστη ἔχει βαθιά ριζώσει στόν τόπο ἐκεῖνο.

Μέσα ἀπό μιά δοκιμασία μπορεῖ νά συντελεστεῖ μεγάλη πνευματική πρόοδος, τέτοια πού θά ἐπιδράσει καί θά ἀντικατοπτριστεῖ σέ ὅλα τά πεδία αὐτοσυ-
νειδησίας μιᾶς τοπικῆς ἐκκλησίας.

*Εὐν Βουλγαράκη-Πισίνα
Δρ. Θεολογίας (Ἱεραποστολικῆς)*

«Άρατε πύλας...»

Έτοιμάζοντας ένα προς ένα τὰ υλικά πού μᾶς εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν τέλεση τῆς Ἀκολουθίας τῶν Ἐγκαίνιων ἑνὸς ναοῦ, μᾶς συνέχει πάντοτε τὸ ἴδιο δέος. Μᾶς κατακλύζουν αἰσθήματα πνευματικῆς χαρᾶς, εὐφροσύνης καὶ ἐσωτερικῆς ἀγαθλίας, διότι ἕνα νέο θυσιαστήριο θά καθγιασθεῖ καὶ θά προσφέρει στοὺς πιστοὺς, διὰ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, ὡς «λίτρον» πολύτιμο, τὸν «μελιζόμενο καὶ μὴ διαιρούμενο, τὸν πάντοτε ἐσθιόμενο καὶ μηδέποτε δαπανόμενο».

Ὁ τόπος αὐτὸς θά μαρτυρεῖ στοῦ διάβα τοῦ χρόνου τὰ μεγαλεῖα τοῦ Κυρίου, ἀγιάζοντας καὶ ἀνακαινίζοντας κάθε στιγμή καὶ ἔκφανση τοῦ βίου μας, προσφέροντάς μας ἀπλόχερα τὴ δυνατότητα τῆς συμμετοχῆς στὰ σωστικά Μυστήρια τῆς Οἰκονομίας Του. Ἰδιαίτερως ἡ προετοιμασία τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν ἁγίων καὶ ὁσίων Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας μας, τὰ ὁποῖα τοποθετοῦνται στοῦ κέντρο τῆς ἁγίας Τραπέζης, στοῦ λεγόμενου «φυτό», μᾶς καθιστᾶ πρῶτους ἀποδέκτες καὶ κοινωνοὺς τῆς χάριτος καὶ τῶν εὐλογιῶν πού παρέχουν αὐτὰ στοὺς «ἀγαπώντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου Του».

Ἄν ὅλα αὐτὰ προσλαμβάνουν τὴ δική τους μοναδικὴ διάσταση καὶ σημασία στὶς χώρες οἱ ὁποῖες ζοῦν καὶ ἀρδεύονται ἀπὸ τὸ ζεῖδωρο μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια, γιὰ τοὺς μακρινούς καὶ ἀπαραμύθητους τόπους τῆς ἱεραποστολικῆς ἐργασίας, ἀσφαλῶς, ἔχουν τὴ δική τους ἀπράμιλλη καὶ ἀνεκτίμητη ἀξία. Κάθε φορά πού μέ τοὺς κληρικούς, τοὺς ἱεροψάλτες καὶ τοὺς λοιποὺς συνεργάτες μας ξεκινᾶμε τὴν ἐξόρμησή μας, προκειμέ-

νου νὰ τελέσουμε τὰ ἐγκαίνια ἑνὸς νέου «Κατοικητηρίου», ἀπολαμβάνουμε περιχαρεῖς τὴν ἴδια πολύτιμη καὶ διδακτικὴ ἐμπειρία. Παρακολουθοῦμε μὲ θαυμασμό, ἀλλὰ καὶ ἱερὴ συγκίνηση τοὺς Ἀφρικανοὺς ἀδελφούς μας, οἱ ὁποῖοι μὲ σεβασμό, διδάσκουσα θρησκευτικὴ κατάνυξη καὶ αὐθόρμητη εὐλάβεια συμμετέχουν ὁλόψυχα καὶ προσευχητικά στὰ τελοῦμενα. Τὴν ἀπόλυτη καὶ ἀμείωτη προσοχή τους δέν δύναται νὰ ἀποσπάσει τίποτε. Παρακολουθοῦν μὲ ἀπόλυτη ἀφοσίωση καὶ ἐν σιγῇ τὴ λαμπρὴ ἐκκλησιαστικὴ τελετὴ.

Δοκιμάζοντας τὰ ἴδια χαροποιὰ συναισθήματα, λίγο καιρὸ πρὶν, στὴν ὁμορφὴ καὶ γραφικὴ πόλη τῆς Bukama, τελέσαμε τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ὁρθόδοξου Ναοῦ. Τὰ ἔξοδα ἀνέλαβε καὶ κάλυψε εὐλαβέστατη δωρήτρια ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία ὡς ἐκπαιδευτικὸς στοῦ ἐπάγγελμα, ἀνάηλσε ὁλόκληρη τὴ ζωὴ της στοῦ ἔργου τῆς μόρφωσης καὶ τῆς διαπαιδαγώγησης τῶν μαθητῶν της. Ὁ Κύριος ἄς τῆς χαρίζει πάντοτε ὑγεία, μακροήμερευση καὶ κάθε εὐλογία, καθοδηγώντας τὰ βήματα τῆς ζωῆς της σὲ δρόμους καὶ ἔργα ἱεραποστολικῆς μαρτυρίας, φιλαδελφείας καὶ ἀγάπης.

Λίγες ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὸν καθγιασμό τοῦ νέου θυσιαστηρίου, ἀποπερατώθηκαν μὲ ταχύτατους ρυθμούς ὅλες οἱ κατασκευαστικὲς ἀτέλειες καὶ ἐκκρεμότητες τοῦ ναοῦ. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ὁλο-

Τελώντας τὸν Ἀγιασμό τῆς θεμελίωσης ἑνὸς νέου ναοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς

Κατά τή διάρκεια θείας Λειτουργίας στό Κολλουέζι

μας νά γνωρίζουν κάθε τί από τά γενόμενα. Στο τέλος, ἅπαντες καθίσαμε σέ κοινή τράπεζα ἀγάπης, τῆς ὁποίας τό εὐλογημένο γεῦμα εἶχε ετοιμασθεῖ ἀπό τίς καρδιακές προσφορές τῶν ντόπιων πιστῶν. Ἐμεῖς ἀπό τή μεριά μας, εἶχαμε προνοήσει καί μεταφέρει ἀρκετά εἶδη ἔνδυσης καί ὑπόδησης, γραφική ὕλη καί ἄλλα σχολικά γιά τοὺς μικροὺς μαθητές.

κλήρωση τοῦ ἔργου ὑπῆρξε κοπιαστική καί οἱ ἐργασίες τῶν ἀνθρώπων ἐντατικές καί ἐπίμοχθες. Εἶναι πολὺ δύσκολη ἡ ἀνέγερση ἑνὸς ναοῦ μακριά ἀπό τό κέντρο, καθὼς ἡ μεταφορά τῶν πανάκριβων οἰκοδομικῶν ὑλικῶν, θά πρέπει νά γίνει χρησιμοποιώντας τό πρωτόγονο καί συχνά κατεστραμμένο ἀπό τίς καιρικές συνθήκες ἀφρικανικό ὁδικό δίκτυο.

Ἡ πραγματοποίηση τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἑσπερινοῦ, τοῦ Ὁρθρου καί τῆς θείας Λειτουργίας ἦταν πραγματική ἀποκάλυψη γιά ὄλους μας. Δημιουργήθηκε τό ἀδιαχώρητο ἀπό τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι συνέρρευσαν προκειμένου νά συμμετάσχουν στή χαρά τῶν ἐγκαινίων. Ὁ ναός καί ὁ προαύλιος χώρος ἦταν γεμάτος ἀπό τοὺς πιστοὺς ὄλων τῶν ἡλικιῶν. Κάποιοι παρακοιλοῦσαν τά τελοῦμενα κρεμασμένοι ἀπό τά παράθυρα τῆς ἐκκλησίας, κάποιοι ἄλλοι - κυρίως μικρά παιδιὰ - ἀνέβηκαν ἐπάνω στά σταθμευμένα ὀχήματα καί στό καμπαριό. Οἱ περισσότεροι εἶχαν ἔρθει πεζοπορώντας ἀπό πολὺ μακριά. Μιά ὁμάδα 250 πιστῶν μας χρειάστηκε νά κάνουν πολὺωρο ταξίδι 300 χιλιομέτρων, προκειμένου νά φτάσουν στήν περιοχή ὅπου βρίσκεται ὁ νεόδμητος ναός.

Κατά τή διάρκεια τοῦ ἐγκαινιασμοῦ, ἐξηγοῦσαμε μέ ἀπλό καί κατά τό δυνατόν εὐληπτο τρόπο τή θεολογική σημασία καί τή λατρευτική σημειολογία τῶν τελουμένων, ὥστε οἱ παριστάμενοι ἀδειφοί

Ἡ ἑορταστική ἀτμόσφαιρα ἔκλεισε μέ παραδοσιακά τραγούδια καί χοροὺς. Πλήρεις χάριτος ἀπό τὴν εὐλογία τῆς συμμετοχῆς τους στό γεγονός καί ἐφοδιασμένοι μέ τὴν εὐχή τοῦ Ἐπισκόπου, οἱ ἀνθρωποὶ μας ἀφοῦ μᾶς εὐχαρίστησαν θερμὰ ξεκίνησαν νά ἐπιστρέφουν στίς ἐστίες τους.

Ὁ Κύριος τῆς Ἐκκλησίας καί Δημιουργός τοῦ κόσμου ὀλόκληρου, μᾶς ἀξίωσε νά γευθοῦμε τοὺς γλυκεῖς καρπούς καί αὐτῆς τῆς μεγάλης χαρᾶς. Νά γίνουμε μάρτυρες τῶν θαυμασίων Του, ἐδῶ στόν τόπο τῆς ἱεραποστολικῆς μας διακονίας τοῦ σταυροῦ καί τῆς ἀναστάσεώς μας. Τά προβλήματα καί οἱ πολυποικίλες δοκιμασίες καί δυσκολίες μας, παρακάμπτονται ἀπό τό πλῆθος τῶν εὐλογιῶν πού μᾶς χαρίζουν παρόμοιες στιγμές. Ἐνδυναμωμένοι πνευματικά συνεχίζουμε τόν ὑπέροχο προσωπικό καί συλλογικό μας ἀγώνα, ψάλλοντας «ἐν ἐνὶ στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ» τό ἱερό Ἀπολυτίκιο: «Ὡς τοῦ ἄνω στερεώματος τὴν εὐπρέπειαν, καί τὴν κάτω συναπέδειξας ὠραιότητα, τοῦ ἀγίου σκηνώματος τῆς δόξης σου Κύριε. Κραταίωσον αὐτό εἰς αἰῶνα αἰῶνος, καί πρόσδεξαι ἡμῶν, τὰς ἐν αὐτῷ ἀπαύστως προσαγομένας σοι δεήσεις, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, ἡ πάντων ζωῆ καί ἀνάστασις».

† Ὁ Κατάγκας Μελέτιος

Στιγμιότυπα από τή ζωή τῆς Ἱερᾶς...

■ Κατά τή διάρκεια ἐπισκέψεώς του στήν πόλη τοῦ Dolisie, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν κ. Παντελεήμων τέλεισε τίς βαπτίσεις 31 νεοφωτίστων πιστῶν ὄλων τῶν ἡλικιῶν. Τό ἱερό Μυστήριο πραγματοποιήθηκε στό ὑπαίθριο βαπτιστήριο τοῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης.

■ Ἀκολουθῶς ἐπισκέφθηκε τό ὀρφανοτροφεῖο τῆς Ἐπισκοπῆς «Ἅγιος Εὐστάθιος», καθῶς καί τό Γενικό Νοσοκομεῖο τῆς πόλεως, ὅπου προσέφερε ποσότητα φαρμάκων καί τροφίμων γιά τίς ἀνάγκες τῶν περιθαλιπόμενων παιδιῶν καί νοσηλευόμενων ἄπορων ἀσθενῶν.

■ Τή μνήμη τοῦ ἁγίου Λουκά τοῦ Ἱατροῦ, ἑόρτασε ἡ τοπική Ἐκκλησία. Ἡ θεία Λειτουργία τελέστηκε στό ὑπό ἀνέγερση ὁμώνυμο ἱερό Παρεκκλήσιο, πού βρίσκεται παραπλεύρως τοῦ, ἐπίσης, ὑπό ἀνέγερση ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς Pointe - Noire.

...Ἐπισκοπῆς Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν

■ Παιδική ἐκδήλωση συνδιοργάνωσε ἡ Ἐπισκοπή μέ τοὺς νέους τῆς Λιβανέζικης παροικίας, ἡ ὁποία καί ἀνέλαβε τὴν σχετικὴ οικονομικὴ δαπάνη. Ἡ ἐκδήλωση ἐγίνε στό προαύλιο τοῦ Ἐπισκοπείου καί συμμετείχαν τὰ παιδιά τῶν τριῶν ἐνοριακῶν κοινοτήτων τοῦ Pointe - Noire.

■ Στὴν πόλη τοῦ Dolisie πραγματοποιήθηκε ἡ τελετὴ λήξης τῶν μαθημάτων τῶν Ἐκπαιδευτηρίων τῆς Ἐπισκοπῆς «Φῶς Ἐθνῶν» (Δημοτικὸ, Γυμνάσιο καί Λύκειο). Ὁ Θεοφιλέστατος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπαινέσει τοὺς ἐκπαιδευτικούς γιὰ τὸ ἔργο τους καί νὰ ἀπευθύνει στοὺς μαθητὲς τὶς εὐχὲς του.

■ Στό Ναό τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Μπραζαβίλ, ἐγίνε ἡ ἱερατικὴ σύναξη τῶν κληρικῶν τῆς Ἐπισκοπῆς. Κύριο θέμα ἦταν ἡ ποιμαντικὴ τοῦ Μυστηρίου τοῦ γάμου σέ συνάρτηση μέ τὰ τοπικὰ ἦθη καί τὴν κείμενη νομοθεσίαν τῆς Δημοκρατίας τοῦ Κονγκό.

Πορευθέντες

μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη (Ματθ κη.19)

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ "ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ,,

Τό περιοδικό «Πορευθέντες» καί ἡ συμβολή του στήν ἀναβίωση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας (1959-1969)

Φέτος συμπληρώνονται 55 χρόνια ἀπό τήν κυκλοφορία τοῦ Πορευθέντες, τοῦ πρώτου ιεραποστολικοῦ περιοδικοῦ πού ἐκδόθηκε στήν Ἑλλάδα. Μέ ἀφορμή αὐτή τήν ἐπέτειο τό παρόν ἄρθρο προσεγγίζει ἐπικοινωνιακά¹ τήν οὐσιαστική συμβολή του στήν ἀναβίωση τῆς Ὁρθόδοξης Ἱεραποστολῆς.

Ὁ τίτλος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἐμπνευσμένος ἀπό τήν πρώτη λέξη τοῦ χωρίου: «πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. 28,19). Ἡ ἔκδοσή του προέκυψε μέσα ἀπό τίς διεργασίες τῆς «Διεθνοῦς Ὁργάνωσης Ὁρθόδοξου Νεολαίας "Σύνδεσμος"» τό ἔτος 1959 καί συνεχίσθηκε ἀπό τό 1961 μέ τή στήριξη τοῦ «Διορθόδοξου Ἱεραποστολικοῦ Κέντρου "Πορευθέντες"». Ἰδρυτής καί γενικός ὑπεύθυνος τῆς ἔκδοσης τοῦ περιοδικοῦ ὑπῆρξε ὁ τότε λαϊκός θεολόγος καί νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας Ἀναστάσιος (Γιαννουλάτος).

Τό περιοδικό ἐκδόθηκε σέ δύο γλώσσες, στήν ἐλληνική καί τήν ἀγγλική. Ἡ κοινή νεοελληνική εἶναι ἡ γλώσσα πού χρησιμοποίησε γιά νά μεταφέρει τὰ μηνύματά του, παρόλο πού ἡ καθαρεύουσα ἦταν ἡ ἐπίσημη γλώσσα στόν δημόσιο βίο ἐκείνη τήν ἐποχή. Τό γεγονός αὐτό σηματοδοτεῖ τή μέριμνα τοῦ περιοδικοῦ νά προσληφθεῖ τό μήνυμά του

μέ κατανοητό τρόπο ἀπό ποικίλους ἀναγνώστες.

Οἱ ἀρθρογράφοι πού συνεργάστηκαν ἐκφράζουν μιά πολυπρόσωπη καί πολυεθνική ομάδα. Ἡ πλειοψηφία εἶναι Ἑλληνογενεῖς καί ἐξίσου σημαντική εἶναι καί ἡ συμμετοχή τῶν Ἑλληνίδων γιά ἐκείνη τήν ἐποχή. Παράλληλα, ἀξιόλογη θεωρεῖται ἡ συμβολή τῶν Ὁρθόδοξων ξένων συγγραφέων, οἱ ὁποῖοι τονίζουν τόν διορθόδοξο χαρακτήρα του καί Ἑτερόδοξων ξένων ἀρθρογράφων πού ἐπισημαίνουν τό ἄνοιγμα τοῦ περιοδικοῦ στόν διαχριστιανικό κῶρο. Ἡ ισόρροπη συνεργασία κληρικῶν καί λαϊκῶν φανερώνει τόν ἐκκλησιαστικό του χαρακτήρα, ἐνώ ἡ συμμετοχή ἀκαδημαϊκῶν θεολόγων τήν ἐπιστημονική του διάσταση.

Στήν ἐκδοτική ομάδα τοῦ περιοδικοῦ ἀνήκαν οἱ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας Ἀναστάσιος, ὁ τότε λαϊκός καί μετέπειτα ἀρχιμανδρίτης Εὐσέβιος (κατά κόσμον Ἀστέριος) Βίττης καί ὁ Ἡλίας Βουλγαράκης. Ἐπίσης, συνεργάστηκαν ὁ νῦν Μητροπολίτης Ἀχελῶου Εὐθύμιος (Στύλιος), ὁ νῦν Μητροπολίτης τοῦ Ὀρους Λιβάνου George (Khodre), καθώς καί οἱ καθηγητές Πανεπιστημίου Νίκος Νησιώτης, Λεωνίδας Φιλιππίδης κ.ἄ.

Στόχοι τοῦ περιοδικοῦ ὑπῆρξαν ἡ πρωτοπορια-

1. Δήμητρα Κούκουρα, *Μεθοδολογική προσέγγιση Ὀμιλητικῶν κειμένων*, ἔκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2009, σελ. 12.

κή για εκείνη την εποχή μελέτη της θεολογίας της χριστιανικής μαρτυρίας και η καλλιέργεια του ιεραποστολικού ενδιαφέροντος στον Ὁρθόδοξο κληρο και λαό, με ἀπώτερο σκοπό τὴν ἀναζωπύρωση τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας στὰ ἔθνη. Σέ αὐτὰ τὰ πλῆθια προσπάθησε νά συνδέσει τοὺς Ὁρθόδοξους ἀναγνώστες μέ τίς νέες Ἐκκλησίες τῆς Οὐγκάντας, τῆς Κορέας καί τῆς Ἰαπωνίας πού εἶχαν τότε πρόσφατα ἰδρυθεῖ. Ἐπίσης, ἀπό τό πρῶτο τεῦχος ἔγινε πρόσκληση πρὸς τὴ θεσμικὴ Ἐκκλησία νά δώσει τό «σάλπισμα τῆς ἐξορμήσεως» τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Συγχρόνως, ἡ «κίνηση» τοῦ «Πορευθέντες» ἐξ ἀρχῆς τέθηκε «ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας», ἀναμένοντας τὴν ἐπίσημη ἀνάληψη τοῦ ιεραποστολικοῦ ἔργου³.

Οἱ στόχοι αὐτοὶ ὑπηρετήθηκαν μέσα ἀπὸ τὴν ὕλη του, ἡ ὁποία διακρίθηκε σέ θεολογικὰ ἄρθρα ἐπιστημονικῆς τεκμηρίωσης καί εἰδησιογραφικὰ χρονικά.

Οἱ θεολογικὲς θέσεις στόχευαν στὴν ἀφύπνιση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἀποστολή της στὰ ἔθνη, ἡ ὁποία βαδίζει παράλληλα καί μέ τὸν ἐπανευαγγελισμό τῶν βαπτισμένων Ὁρθοδόξων. Μέ σαφήνεια διατυπώνεται τό μήνυμα, ὅτι ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὴν ιεραποστολή σημαίνει ἄρνηση τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἰδικότερα, ὑπογραμμίζεται ὅτι ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας στὸν κόσμο ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καί ὑπακούει στίς ἐντολές τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σέ ὁλόκληρη τὴν Οἰκουμένη. Συγχρόνως, ἀναδεικνύεται ἡ ιεραποστολικὴ φύση τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ σημασία τῆς μετοχῆς στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, πού ὠθεῖ τὸν πιστὸ στὴ μαρτυρία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο. Ἐπιπροσθέτως, αὐτὸς ὁ θεολογικὸς λόγος προσκαλεῖ ὅλο τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, καί κυρίως τίς νεότερες ἡλικίες, ὥστε νά συνδράμουν στὴ διακονία τῆς Ἰεραποστολῆς.

Ἰδιαίτερη ἀναφορά γίνεται στίς μεθόδους ὁργανωμένης μαρτυρίας. Στὴ θεματικὴ αὐτὴ τονίζεται ὁ

σεβασμὸς πρὸς τοὺς λαοὺς πού κηρύσσεται τό Εὐαγγέλιο, ὑπογραμμίζεται ἡ ἀναγκαιότητα νά «σαρκωθεί» ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σέ κάθε γλῶσσα καί πολιτισμὸ καί νά στηριχθοῦν οἱ νέες κοινότητες σέ γνηθεὴ στελέχη. Ἡ κοινωνικὴ διάσταση τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας κατανοεῖται ὡς ἔμπρακτὴ ἐκδήλωση τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης στὸν πλησίον. Ἐπιπροσθέτως, προτείνεται ἡ κοινὴ ὀρθόδοξη μαρτυρία στὰ ἔθνη, μέ σκοπὸ νά φανερώνεται ἡ ἐνότητα τῶν Ὁρθοδόξων καί νά θεραπεύεται ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἐθνικισμὸς. Οἱ παραπάνω θεολογικὲς θέσεις τεκμηριώνονται ἐξάλλου μέ τό ἱστορικὸ παράδειγμα τῶν χριστιανικῶν ἀνά τοὺς αἰῶνες ιεραποστολῶν.

2. Σοφία Μουρούκα, «Ἕνα ξεκίνημα», *Πορευθέντες*, τεύχ. 1 (1959), σελ. 7.

3. Λίγα χρόνια ἀργότερα, τὸ ἔτος 1967, ὁ στόχος αὐτὸς ἐπιτεύχθηκε μέ τὴν ἀνάληψη τοῦ ιεραποστολικοῦ ἔργου ἀπὸ τὴν Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας, ἡ ὁποία ἴδρυσε τὸ «Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἰεραποστολῆς» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς πανορθόδοξης συμμετοχῆς στά οἰκουμενικά δρώμενα προβάλλεται μέ σαφῆ τρόπο. Ταυτόχρονα, παρουσιάζεται μέ νηφάλια προσέγγιση ἡ ἱεραποστολική θεολογία τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν καί τό ἔργο τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Πολλές ἀπό τίς παραπάνω θέσεις ἀπαντοῦν στό πρῶτο ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ, μέ τίτλο: «Ἡ ἠθρονημένη ἐντολή» πού ὑπέγραψε ὁ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας Ἀναστάσιος. Τό συγκεκριμένο ἄρθρο λειτούργησε πραγματικά ὡς ἡ πρώτη θεολογική «διακήρυξη» τῆς ἀναβίωσης τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας⁴. Ὁ συγγραφέας μέσα σέ λίγες σελίδες ἔδωσε τῆ θεολογική πεμπτοῦσία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῶν ἐθνῶν μέ βάση τήν ἀγιογραφική καί ἱστορική θεμελίωση, ἐνῶ ἀνασκεύασε τίς ἐνστάσεις γιά τήν ἄσκηση τοῦ ἀποστολικοῦ ἔργου. Συναμα, διάχυτη εἶναι ἡ ἀγωνία του γιά ἔμπρακτη ἀποστολική ἀφύπνιση ὄλων τῶν Ὁρθόδοξων καί τῆ μαρτυρία τους σέ ὄλη τήν Οἰκουμένη. Οὐσιαστικά, τό κείμενο αὐτό ἀποτέλεσε τόν ὁδοδείκτη ὄλης τῆς μετέπειτα κυκλοφορίας τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ πεμπτοῦσία τῆς θεολογικῆς κατεύθυνσῆς του ἀποτυπώνεται στό ἀκόλουθο ἀπόσπασμα: «Τό ζήτημα δέν τό ἐκφράζει ἡ ἐρωτηματική πρότασις: “Μποροῦμε;” Ἀλλῆ ἡ προστακτική: Πρέπει! “Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη”. Πορευθέντες εἰς τόν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τό εὐαγγέλιον πάση τῇ κτίσει. Ἐδῶ δέν ὑπάρχει: σκεφθῆτε ἄν μπορῆτε, ὑπάρχει ἐντολή, ἐντολή σαφῆς τοῦ Κυρίου»⁵.

Ἐξάλλου, ἡ εἰκόνα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στήν κωδικοποίηση τῶν μηνυμάτων τοῦ περιοδικοῦ. Οἱ ζωγραφικές συνθέσεις τῶν Ντίνου Ξυλοπούλου καί Ἀπ. Φιλίππου, πού κοσμοῦν τά ἐξώ-

φυλλια, ἔχουν ἐντονο συμβολισμό καί στόχο νά μεταδώσουν τό μήνυμα τῆς οἰκουμενικότητας τῆς Ὁρθοδοξίας.

Οἱ φωτογραφίες τῶν ἐξωφύλλων καί τῶν ἄρθρων, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν τό πρῶτο ἐποπτικό ἱεραποστολικό ὑλικό, ἀποτυπώνουν τόν ἐκκλησιαστικό βίο τῶν νέων ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων, δίνοντας ἰδιαίτερη ἔμφαση στό ἱατρειτικό βίωμα τῶν νεοφώτιστων. Οἱ ἀντίστοιχες ἀπό τίς δραστηριότητες τοῦ «Διορθόδοξου ἱεραποστολικοῦ Κέντρου “Πορευθέντες”» ἀποβλέπουν στήν παρουσίαση τοῦ ἔργου του καί στήν ἐνεργοποίηση τοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τήν ἱεραποστολή.

Τό περιοδικό σταμάτησε τήν κυκλοφορία του τό χειμῶνα τοῦ 1969. Ἀργότερα, ἡ ἐπιστημονική του ὁμάδα ἀνέλαβε τῆ σύνταξη τοῦ παρόντος περιοδικοῦ «Πάντα τά Ἔθνη, τοῦ ἐπί-

σημου ἱεραποστολικοῦ ἐντυπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»⁶.

Ἐν κατακλιεῖδι, μέσα ἀπό τό περιοδικό *Πορευθέντες* καί τό ὁμώνυμο «Διορθόδοξο ἱεραποστολικό Κέντρο» δημιουργήθηκε μιά ἔκρηξη πού μέ ραγδαῖο τρόπο ἐπανεφερε τό ἐνδιαφέρον γιά τόν εὐαγγελισμό τῶν ἐθνῶν στό θεολογικό χῶρο καί ταυτόχρονα στήν κοινωνία. Ἡ ἱεραποστολική διακονία του στή σύγχρονη ἐκκλησιαστική ἱστορία ἐξέφρασε τήν ἁρμονική σύζευξη τῆς θεωρίας καί τῆς πράξης. Τελικά καί σύμφωνα μέ τό χαρακτηρισμό τοῦ ἱδρυτῆ τοῦ νῦν Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Ἀναστασίου, τό *Πορευθέντες* ἀποτέλεσε «τό καντήλι πού ἄναψε τῆ φλόγα τῆς ἱεραποστολῆς μέσα στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»⁷.

Νικόλαος Γ. Τσιρέβελλος,
Δρ. Θεολογίας

4. *Πορευθέντες*, τεῦχος 1 καί 2 (1959), σελ. 1-6 καί 3-6 ἀντίστοιχα.

5. Ἀν. Γιαννουλάτου, «Ἡ ἠθρονημένη ἐντολή», *Πορευθέντες*, τεῦχος 1 (1959), σελ. 2.

6. «Τριάντα χρόνια ἀπό τήν ἐκδοση τοῦ πρῶτου ἱεραποστολικοῦ περιοδικοῦ», *Πάντα τά Ἔθνη*, τεῦχος 29 (1989), σελ. 2.

7. *Ἡ ἠθρονημένη ἐντολή Πορευθέντες... ἀπό τόν ἠθήγαρο στήν ἀφύπνιση*, ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 2014, σελ. 18.

Θυρανοίξια καί Έγκαίνια Ναῶν στήν Ἱερά Μητρόπολην Κένυας

Τήν Κυριακή 24 Αὐγούστου 2014, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κένυας κ. Μακάριος, τέλεσε τά Θυρανοίξια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ πού εἶναι ἀφιερωμένος στούς Ἁγίους Νεκτάριο καί Εἰρήνην. Ὁ Ναός βρίσκεται στό Ντακορέττι, στά περὶχωρα τῆς Ναϊρόμπης καί πλησίον τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς τῆς Κένυας.

Τά Θυρανοίξια τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Νεκταρίου καί Εἰρήνης

Στήν Ἀκολουθία, ἡ ὁποία προηγήθηκε τῆς θείας Λειτουργίας, συμμετείχαν πολλοί ἱερεῖς ἀπό διαφορετικές φυλές (Μέρου, Κικούγιου, Λούγια, Νάντι) καί πολλὰ διαμερίσματα τῆς χώρας, ἐνῶ ἀπό νωρίς κατέκλεισε τό Ναό πλήθος Ὁρθόδοξων πιστῶν πού προσήλθε γιά νά παρακολουθήσει τήν τελετή.

Στό τέλος τῆς θείας Λειτουργίας ὁ Μητροπολίτης ἀπευθύνθηκε στό ἐκκλησίασμα, συχαίροντας τοὺς πιστοὺς γιά τίς ὑπεράνθρωπες προσπάθειες πού κατέβαλαν, ὥστε νά ἀποκτήσει ἡ ἐνορία μόνιμο ναό. Κάλεσε τοὺς ἀνθρώπους νά μιμηθοῦν τό παράδειγμα τῶν δύο τιμῶμενων Ἁγίων στή ζωή τους καί τοὺς προέτρεψε νά ζοῦν πάντοτε χριστιανικά, κεκοσμημένοι μέ τίς ἀρετές τῆς ἀγάπης, τῆς ταπεινῶσης καί τῆς συγχώρησης. Ἀκολούθησε κοινή τράπεζα γιά ὅλους τοὺς συμμετέχοντες καί ἐορταστικό πρόγραμμα μέ παραδοσιακοὺς κενυάτικους χορούς καί τραγούδια.

Λίγες ἡμέρες ἀργότερα, τό πρωινό τῆς 29^{ης} Αὐγούστου, μέ ἐκκλησιαστική σεμνότητα καί ἱερόπρεπεια, ὁ Σεβασμιώτατος τέλεσε τά Έγκαίνια τοῦ πρώτου Ὁρθόδοξου Ναοῦ πού εἶναι ἀφιερωμένος στόν πρόσφατα ἀνακηρυχθέντα ἅγιο Πορφύριο τόν

Καυσοκαλυβίτη. Ὁ Ναός βρίσκεται σέ μιά ἀπομακρυσμένη περιοχή τῶν κατοίκων τῆς φυλῆς Νάντι, ἀνάμεσα σέ πελώριους βράχους, βουνά καί πλούσια τροπική βλάστηση, ἐνῶ στό βάθος τῆς περιοχῆς μπορεῖ κανεῖς νά διακρίνει τή λίμνη Βικτώρια.

Ἡ τελετή τῶν Έγκαίνιων, ὅπως προβλέπεται ἀπό τήν ἐκκλησιαστική τάξη, ξεκίνησε μέ τή λιτάνευση τῶν ἱερῶν λειψάνων. Ἀκολούθησε τό μύρωμα τοῦ Ναοῦ, ἐνῶ ἀμέσως μετά τελέσθηκε ἡ πανηγυρική θεία Λειτουργία, στήν ὁποία συλλειτούργησαν μέ τόν Ἐπίσκοπο πολλοί ἱερεῖς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Στήν ὁμιλία του ὁ Σεβασμιώτατος ἀναφέρθηκε στήν πνευματική σχέση πού εἶχε μέ τόν Ἅγιο ἀπό τήν ἐποχή τῶν φοιτητικῶν του χρόνων στήν Ἀγγλία. Τόνισε, ἐπίσης, τή σημασία τῆς παρουσίας τῶν Ἁγίων στή ζωή μας, δίνοντας ἀποδείξεις ἀπό τίς προσωπικές ἐμπειρίες τῆς γνωριμίας του μέ τόν ἅγιο Πορφύριο, χαρακτηρίζοντας τό συγκεκριμένο γεγονός ξεχωριστή εὐλογία γιά τόν ἴδιο καί τήν διακονία του στήν Ἐκκλησία.

Ἀπό τά Έγκαίνια τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πορφυρίου

Στό τέλος τῆς θείας Λειτουργίας, χειροθέτησε σέ πνευματικό τόν π. Θεωνά Μουνάβι, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπόφοιτος τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς «Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ΄». Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι μέ τήν τέλεση τῶν Έγκαίνιων τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πορφυρίου, ὁ ἀριθμός τῶν ἐγκαίνιασθέντων Ναῶν ἀπό τόν Μητροπολίτη Μακάριο ἀνέρχεται στοὺς 115 ἀπό τήν ἐποχή πού ἔγινε ἐπίσκοπος τό ἔτος 1992.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολην Κένυας

• Χειροτονίες νέων κληρικῶν

Μέ τήν πατρική εὐλογία καί ἔγκριση τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου Β΄, ὁ Θεοφιλέστατος Ποιμενάρχης μας κ. Ἰννοκέντιος εἰσήγαγε δύο νέους ἀδελφούς μας τίς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς Ἐπισκοπῆς. Πρόκειται γιά τούς διακόνους π. Νεκτάριο καί π. Μάξιμο.

Ἡ χειροτονία τοῦ π. Νεκταρίου ἐγίνε στίς 13/7 στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Ἀλεξίου στή Μπουραμάτα, ἐνῶ τοῦ π. Μαξίμου στίς 20/7 στόν Ἱερό Ναό τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στή Μπουζουμπούρα. Ὁ π. Νεκτάριος ὑπηρετεῖ τά τελευταία χρόνια ὡς Διευθυντής τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τῆς Ἐκκλησίας στή Μπουραμάτα. Ὁ π. Μάξιμος κατάγεται ἀπό τήν περιοχή Kaziba τῆς Ρουάντας καί ἀφοῦ πρῖν ἀπό ἀρκετό καιρό βαπτίσθηκε Ὁρθόδοξος, ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία νά ἀφιερωθεῖ ὀλοκληρωτικά στή διακονία τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἱερέας. Ὁ Ἐπίσκοπος διακρίνοντας καί στίς δύο περιπτώσεις τό ζῆλο, τήν εἰλικρινή διάθεση γιά ἀνιδιοτελή διακονία καί προσφορά, καθῶς καί τήν ἱερατική κλίση τῶν δύο υποψηφίων προέβη στίς χειροτονίες τους.

Καί οἱ δύο διάκονοι κατά τή διάρκεια τῶν ὁμιλιῶν τους, ἀναφέρθηκαν στό μυστήριο τῆς Ἱερωσύνης καί στό μέγεθος τῆς εὐθύνης πού ἀνα-

λαμβάνουν μέ τήν ἔνταξή τους στόν τοπικό ἱερό κλήρο. Μέ εἰλικρινεῖς λόγους εὐχαριστίας ἀναφέρθηκαν στό πρόσωπο τοῦ Πατριάρχου κ. Θεοδώρου καί στή μέριμνά του, ὥστε τό ἔργο τῆς Ἱεραποστολῆς νά ἀναπτυχθεῖ περισσότερο καί νά

Στιγμιότυπα ἀπό τίς χειροτονίες τῶν π. Νεκταρίου (πάνω) καί π. Μαξίμου (κάτω), τίς ὁποῖες τέλεσε ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Μπουρούντι καί Ρουάντας κ. Ἰννοκέντιος

καρποφορήσει στήν Ἀφρικανική Ἡπειρο. Εὐχαριστίες, ἐπίσης, ἀπνύθουν καί στόν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο κ. Ἰννοκέντιο, διαβεβαιώνοντάς τον ὅτι μέ πνεῦμα ὑπακοῆς πρός τόν Ἐπίσκοπο θέτουν τοὺς ἑαυτοὺς τους στή διάθεση τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, μέ πρωταρχικό σκοπό τους νά υπηρετήσουν μέ ἀγάπη καί ἐνδιαφέρον τό ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν πιστῶν.

Στίς χειροτονίες παραβρέθηκε πλῆθος πιστῶν, πού θέλησε νά προσευχηθεῖ καί νά συμμετάσχει στή χαρά τῶν νέων κληρικῶν καί τῶν οἰκογενειῶν τους. Στή χειροτονία τοῦ π. Μαξίμου, προσήλθαν καί πιστοί ἀπό τή Ρουάντα, στήν ὁποία θά τοποθετηθεῖ ἀμέσως μετά τήν εἰς πρεσβύτερο χειροτονία του, ὥστε νά ἐξυπηρετήσει τίς συνεχῶς αὐξανόμενες ποιμαντικές ἀνάγκες τῶν Ὁρθοδόξων τῆς χώρας. Νά σημειωθεῖ ὅτι οἱ δύο χειροτονίες, εἶναι οἱ πρῶτες πού τέλεσε ὁ Θεοφιλέστατος ἀπό τήν ἀνάληψη τῶν ἐπισκοπικῶν του καθκόντων. Εὐχόμεσθε ἀπό καρδιάς, οἱ νέοι κληρικοί νά εὐαρεστήσουν τόν Θεό καί νά καταστοῦν ἄξιοι λειτουργοί τοῦ θυσιαστηρίου Του.

• Ἡ ἑορτή τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στή Ρουάντα

Χιλιάδες Ρουαντέζοι νεοφώτιστοι καί κατηχούμενοι τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, συγκεντρώθηκαν στή νεοσύστατη Ὁρθόδοξη κοινότητα στό χωριό Καζίμπα, στήν περιοχή Κιρέχε τῆς Ἀνατολικῆς ἐπαρχίας τῆς Ρουάντα, προκειμένου νά ἑορτάσουν τήν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Στήν ὑπαίθρια θεία Λειτουργία προέστη ὁ

Ἀπό τήν ὑπαίθρια θεία Λειτουργία στό χωριό Καζίμπα τῆς Ρουάντας

Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος κ. Ἰννοκέντιος, μέ συλλειτουργοῦς του ἱερεῖς καί διακόνους ἀπό τό Μπουρούντι, τή Ρουάντα, τό Κονγκό, τήν Κένυα καί τήν Οὐγκάντα. Ἡ ἀκολουθία ξεκίνησε στίς ὀκτώ μέ τόν Ὅρθρο τῆς ἑορτῆς καί στή συνέχεια μέ τή θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας ἔγιναν οἱ χειροτονίες ἑνός ἱερέα καί ἑνός διακόνου. Πρόκειται γιά τίς πρῶτες χειροτονίες Ὁρθόδοξων κληρικῶν στό ἔδαφος τῆς Ρουάντας.

Στά μέσα τῆς θείας Λειτουργίας ἔπιασε δυνατή βροχή, μέ ἀποτέλεσμα ὅσοι δέν βρισκονταν κάτω ἀπό τά πρόχειρα στέγαστρα, πού εἶχαν κατασκευαστεῖ γιά τήν περίσταση, νά μετακινηθοῦν σέ κάποια κοντινά σημεῖα ὥστε νά μποροῦν νά παρακολουθοῦν ἀπερίσπαστοι τά τελοῦμενα. Ἀξιοπαρατήρητο ἦταν ὅτι κανεῖς δέν ἐπέλεξε νά ἀποχωρήσει καί ἀμέσως μετά τό τέλος τῆς καταγίδας, ἅπαντες ἐπανῆλθαν στίς θέσεις τους μέ ἀπόλυτη τάξη. Ἡ νεοσυσταθεῖσα τοπική βυζαντινή χορωδία, παρά τό γεγονός ὅτι διδάχθηκε τή μελωδία τῶν λειτουργικῶν ὕμνων μόλις λίγο καιρό πρῖν, τοὺς ἀπέδωσε μέ δεξιότητα καί σάν

νά είχε πολυετή γνώση καί έμπειρία στήν ύπηρεσία τῆς Λατρείας.

Παρόντες στή θεία Λειτουργία ἦταν τοπικοί δημοτικοί ἄρχοντες οἱ ὁποῖοι διαβεβαίωσαν τόν Ἐπίσκοπο, ὅτι ἡ βούλησή τους εἶναι νά συνεργαστοῦν μέ τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία σέ κάθε ἀγαθό ἔργο, πού ἀποβλέπει στήν ἀνακούφιση καί συμπαράσταση τοῦ δοκιμαζόμενου λαοῦ. Ὁ Θεοφιλέστατος ἀπό τήν πλευρά του, ὑποσχέθηκε νά βοηθήσει μέ κάθε τρόπο καί μέσο, ὥστε νά ἀναβαθμιστεῖ τό επίπεδο τῆς ζωῆς ὄλων τῶν κατοίκων τῆς πανέμορφης ἀλλά καί πολυβασανισμένης αὐτῆς χώρας. Εὐχήθηκε, ἐπίσης, ἡ χάρις τοῦ Τιμίου καί Ζωηφόρου Σταυροῦ, νά εὐλογεῖ καί νά ἐνδυναμῶνει ὄλους τοὺς πιστούς. Μετά τό τέλος τῆς θείας Λειτουργίας, ὅλοι εἶχαν τήν εὐκαιρία νά ψυχαγωγηθοῦν ἀπό τοὺς παραδοσιακοὺς χορευτές, πού προσήλθαν ἀπό τίς διάφορες Ὁρθόδοξες Κοινότητες τῆς Ρουάντας.

- Ἔναρξη τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους

Τήν Παρασκευή 19 Σεπτεμβρίου, ὁ Θεοφιλέστατος τέλεσε τόν Ἄγιασμό γιά τήν ἔναρξη τῆς νέας σχολικῆς χρονιάς στό Δημοτικό Σχολεῖο τῆς ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Ἀλεξίου, στή Μπουραμάτα τοῦ Μπουρούντι. Τό σχολεῖο λειτουργεῖ ὑπό τήν εὐθύνη, τῆ μέριμνα καί τῆ γενική οικονομική συμπαράσταση τῆς Ἐπισκοπῆς. Μετά τήν ὀλοκλήρωση τοῦ Ἄγιασμοῦ, ὁ Ἐπίσκοπος δένειμε ἀπαραίτητα σχολικά εἶδη σέ ὄλους τοὺς μικροὺς μαθητές. Περισσότερα ἀπό 600 παιδιά ἔγιναν ἀποδέκτες τῆς αὐθόρ-

Τελώντας τόν Ἄγιασμό τῆς ἔναρξης τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους

Διανομή σχολικῶν εἰδῶν στοὺς μικροὺς Μπουρουντέζους μαθητές

μητης προσφορᾶς τῶν ἐνοριτῶν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Λουμπαρδιάρη τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, οἱ ὁποῖοι συγκέντρωσαν μέ ἀγάπη καί ἐπιμέλεια τό ὑλικό, προκειμένου τά παιδιά νά μπορέσουν νά ἔχουν τά ἀπαραίτητα γιά τό νέο σχολικό ἔτος.

Ἀπό τήν Ἱερά Ἐπισκοπή Μπουρούντι καί Ρουάντας

Ἑρώτηση:

Ἐπιτρέπεται ἐκτός ἱεροῦ Ναοῦ (π.χ. σέ σπίτια, σέ ἀγρούς, σέ πλοῖα ἢ σέ στρατόπεδα καί κατασκηνώσεις) νά γίνεται ἡ θεία Εὐχαριστία;

Ἀπάντηση:

Ὁ νη' (58ος) κανόνας τῆς Λαοδικείας (περίπου τό 364 μ.Χ.) ὀρίζει «ὅτι οὐ δεῖ (δέν πρέπει) ἐν τοῖς οἴκοις προσφοράν (= λειτουργία) γίνεσθαι παρά ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων».

Ὡστόσο ἔχουμε τόν ἡα' (31ο) κανόνα τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος ἰδέει, ὅπως εἶδαμε, στό προηγούμενο σημείωμα: «Τούς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις, ἔνδον οἰκίας τυγχάνουσι, λειτουργοῦντας, ἢ βαπτίζοντας κληρικούς, ὑπό γνώμην τοῦτο πράττειν τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου, ὀρίζομεν· ὥστε, εἴ τις κληρικός μὴ τοῦτο οὕτω παραφυλάξῃ, καθαιρείσθω». Σύμφωνα, λοιπόν, μέ αὐτόν τόν κανόνα μπορεῖ ἕνας κληρικός νά λειτουργήσει σέ εὐκτήριο οἶκο πού βρίσκεται μέσα σέ οἰκία κατόπιν ἀδείας τοῦ ἐπισκόπου.

Μετά ἀπ' αὐτά θά μπορούσε νά πεί κάποιος ὅτι οἱ δύο αὐτοὶ κανόνες ἔρχονται σέ ἀντίθεση, ἀφοῦ ὁ νη' κανόνας τῆς Λαοδικείας ἀκόμη καί στόν ἐπίσκοπο ἀπαγορεύει νά λειτουργεῖ σέ οἰκία.

Γιά τήν ἐξομάλυνση αὐτῆς τῆς «φαινομενικῆς» ἀντιθέσεως προβάλλεται ὅτι ὁ μὲν κανόνας τῆς Λαοδικείας μιλάει γιά ἀπλό οἶκο, ἐνῶ τῆς Πενθέκτης μιλάει γιά «εὐκτήριο οἶκο», τ.ἔ. γιά καταλλήλως διαμορφωμένο δωμάτιο προσευχῆς, ἀλλήλως θά λέγαμε γιά ἰδιωτικό ἐκκλησιάκι μέσα στό σπίτι ἐνός χριστιανοῦ.

Ἐμεῖς πάντως ἐκτός ἀπό αὐτήν τή λύση τῆς ἐναντιοφάνειας θά λέγαμε ὅτι ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδος εἶχε τό δικαίωμα νά ἀναθεωρήσει τόν νη' κανόνα τῆς Λαοδικείας Συνόδου, ἡ ὁποία ὡς τοπική καί ὄχι ὡς οἰκουμενική μπορούσε ἀκόμη καί νά σφάλλῃ. Ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος εἶναι

σίγουρα ἀλάθητη καί ἔχει τό δικαίωμα νά διορθώνει καί μιά τοπική Σύνοδο, ἡ ὁποία δέν εἶναι ὁπωσδήποτε ἀλάθητη, ἀλλὰ εἶναι ἐνδεχόμενο καί νά σφάλλῃ (Πρβλ. Παν. Μπούμπη, Κανονικόν Δίκαιον, Ἀθήνα 2002³, σελ. 73).

Ἐπομένως (κατ)ισχύει ὁ κανόνας τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί εἶναι δυνατόν κατόπιν ἀδείας καί ἐγκρίσεως τοῦ Ἐπισκόπου, στήν ἐπαρχία τοῦ ὁποίου ὑπάγεται ὁ ἐν λόγῳ εὐκτήριος οἶκος, νά τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία. Κατ' ἐπέκταση μπορεῖ νά γίνεται θεία Λειτουργία καί «eis οἰκισκον πλοιαρίου τινός» καί «eis πεδιάδας ἐρήμου» (βλ. 18' ἀπόκριση Θεοδώρου Βαλσαμώνος, Γ. Ράλλη - Μ. Ποτλή, *Σύνταγμα*, τόμ. Δ', σελ. 459), καί σέ κατασκηνώσεις καί σέ στρατόπεδα κ.τ.τ. ὁμοία, κατόπιν καί τῆς σχετικῆς ἐγκρίσεως.

Φυσικά ἐκτός τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ἐπισκόπου γιά τήν τέλεση τῆς θείας Εὐχαριστίας εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑπάρχει καί τό ἀνάλογο ἀντιμίσιο, τό ὁποῖο ἀντικαθιστᾷ τήν Ἁγία Τράπεζα. *Μένσα* στά ἰταλικά λέγεται ἡ τράπεζα. Τά «ἀντιμίσια ταῦτα πρέπει νά ἔχουν ραμμένες μερίδας μαρτυρικῶν λειψάνων, ἵνα ἀληθῶς πληροῦσι τόν τόπον τῆς καθιερωμένης Τραπεζῆς» («Πηδάλιον», σελ. 246, ὑποσ.). Τά ἀντιμίσια δίνονται ἀπό τόν οἰκεῖο Ἀρχιερέα.

Περὶ τὸ νά τονισθεῖ ὅτι ὁ χώρος, ὅπου θά τελεσθεῖ ἡ θεία Λειτουργία, πρέπει νά εἶναι εὐπρεπῆς, καθαρὸς καί νά διαμορφωθεῖ καταλλήλως, ὥστε νά δημιουργεῖ αἴσθηση ἱεροπρεπείας καί μυσταγωγική ἀτμόσφαιρα.

Παν. Ἰ. Μπούμπη

Οικονομική συμβολή του Γραφείου Έξωτερικῆς Ίεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κατά τό γ' τρίμηνο τοῦ ἔτους 2014

Ἀπό τό Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ίεραποστολῆς ἐστάλησαν στίς Ίεραποστολικές χώρες, τά κάτωθι ποσά:

Κένυα:

• Μισθοί 143 ἰθαγενῶν κληρικῶν	12.870
• Συντάξεις 18 κληρῶν κληρικῶν	810
	13.680 €

Μουάνζα:

• Μισθοί 43 ἰθαγενῶν κληρικῶν	3.870
• Ἐπιδόματα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένων	200
	4.070 €

Οὐγκάντα:

• Μισθοί 48 ἰθαγενῶν κληρικῶν	4.320
• Συντάξεις 9 κληρῶν κληρικῶν	405
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	2.266
	6.991 €

Κογκό:

• Μισθοί 34 ἰθαγενῶν κληρικῶν	3.150 €
-------------------------------	----------------

Μπουρούντι:

• Μισθοί 4 ἰθαγενῶν κληρικῶν	360 €
------------------------------	--------------

Μπραζαβίλ:

• Μισθοί 9 ἰθαγενῶν κληρικῶν	810
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	200
	1.010 €

Καμερούν:

• Μισθοί 16 ἰθαγενῶν κληρικῶν	1.440
• Συντάξεις 4 κληρῶν κληρικῶν	180
• Ἐπίδομα ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένου	200
	1.820 €

Τσάντ:

• Μισθοί 2 ἰθαγενῶν κληρικῶν	180 €
------------------------------	--------------

Γκάνα:

• Μισθοί 22 ἰθαγενῶν κληρικῶν	1.980
• Συντάξεις 7 κληρῶν κληρικῶν	315
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	55
	2.350 €

Ἄκτῆ Ἐλεφαντοστοῦ:

• Μισθός 1 ἰθαγενοῦς κληρικοῦ	90 €
-------------------------------	-------------

Σιέρα Λεόνε:

• Μισθοί 3 ἰθαγενῶν κληρικῶν	270 €
------------------------------	--------------

Νιγηρία:

• Μισθοί 23 ἰθαγενῶν κληρικῶν	2.070
• Συντάξεις 5 κληρῶν κληρικῶν	225
• Γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἐκ δωρεῶν	5.000
	7.295 €

Μπενίν:

• Μισθοί 5 ιθαγενών κληρικών	450
• Συντάξεις 2 κληρικών	90
	<hr/> 540 €

Μαδαγασκάρη:

• Μισθοί 25 ιθαγενών κληρικών	2.250
• Έπίδομα ιεραπ. εργαζομένου	200
• Για τό ιεραποστολικό έργο έκ δωρεών	150
	<hr/> 2.600 €

Ζάμπια:

• Μισθοί 2 ιθαγενών κληρικών	180 €
------------------------------	-------

Μαλάουι:

• Μισθοί 5 ιθαγενών κληρικών	450 €
------------------------------	-------

Κολουέζι:

• Μισθοί 61 ιθαγενών κληρικών	5.490
• Συντάξεις 3 κληρικών	135
• Έπίδομα ιεραπ. εργαζομένου	200
• Για τό ιεραποστολικό έργο έκ δωρεών	3.200
	<hr/> 9.025 €

Ζιμπάμπουε:

• Μισθοί 7 ιθαγενών κληρικών	630 €
------------------------------	-------

Ντάρ Έσ Σαλαάμ

• Μισθοί 17 ιθαγενών κληρικών	1.530 €
-------------------------------	---------

Κορέα:

• Μισθοί 8 ιθαγενών κληρικών	720
• Έπίδομα ιεραποστολικώς εργαζομένου	200
	<hr/> 920 €

Ίνδία:

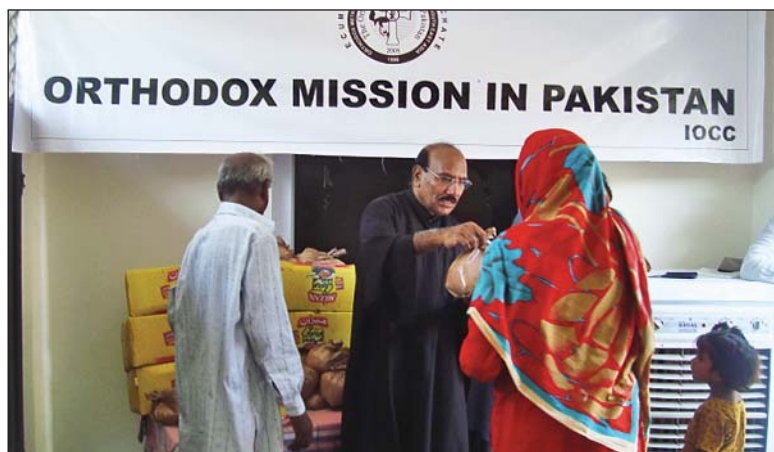
• Μισθοί 11 ιθαγενών κληρικών	990
• Έπίδομα ιεραπ. εργαζομένου	200
	<hr/> 1.190 €

Ίνδονησία:

• Μισθοί 9 ιθαγενών κληρικών	810 €
------------------------------	-------

Φιλιππίνες:

• Μισθοί 8 ιθαγενών κληρικών	720 €
------------------------------	-------

Προσφορά υλικής βοήθειας σέ έμπερίστατους άδελφούς από τόν π. Ίωάννη Tanveer, στό Έραποστολικό Κλιμάκιο του Πακιστάν τής Έρās Μητροπόλεως Σιγκαπούρης

ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Τή Δευτέρα 28η Σεπτεμβρίου έ.ξ, ο Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρος Β΄, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 2014 – 2015, τέλεσε τόν Ἅγιασμό στήν Πατριαρχική Σχολή Ἀλεξανδρείας «Ἅγιος Ἀθανάσιος». Κατά τήν σύντομη προσήλαλιά Του ὁ Μακαριώτατος ἀπηύθυνε πατρικές νοθεσίες καί εὐχές πρός τοὺς Ἀφρικανούς σπουδαστές, τοὺς ὁποίους διαβεβαίωσε ὅτι προσωπικῶς θά μεριμνᾷ γιά τήν περαιτέρω πορεία τους καί τήν σύν Θεῷ μελλοτική ἱεραποστολική τους διακονία, μετά τήν ἀποφοίτησή τους καί τήν ἐπιστροφή τους στοὺς γενεθλίους τόπους τους. Εὐχαρίστησε, ἐπίσης, τόν Σχολάρχη Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη κ. Ἀγαθόνικο Νικολαΐδη καί τό διδακτικό προσωπικό, γιά τήν φιλόπονη καί ἐνσυνείδητη ὑπηρεσία τους στήν Πατριαρχική Σχολή.

Παράλληλα μέ τίς ἀντίστοιχες Σχολεῖς τοῦ Ναϊρόμπι καί τῆς Κινσάσα, ἡ Πατριαρχική Σχολή τῆς Ἀλεξανδρείας, ξεκίνησε νά λειτουργεῖ τό 2007 ἔχοντας κύριο σκοπό καί στόχο τῆς τήν καλλιέργεια τῶν δεξιοτήτων καί τήν ἀπόκτηση τῶν ἀπαραίτητων προσόντων γιά τήν παροχή καρποφόρου ἱεραποστολικοῦ ἔργου, ἐν μέσῳ τῶν ἐιδικῶν καί συχνά ἀντίξων συνθηκῶν ζωῆς καί δράσης στήν Ἀφρικανική Ἠπειρο. Ἡ Σχολή στεγάζεται στήν Ἱερά Μονή Ὁσίου Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, ἡ ὁποία καί ἀνακαινίστηκε προκειμένου νά παράσχει στοὺς φιλοξενούμενους ὑποτρόφους τό κατάλληλο μαθησιακό περιβάλλον γιά τήν ἐπίτευξη τῶν στόχων τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος, ὅπως αὐτό καταρτίζεται, ἐποπτεύεται καί ἀξιολογεῖται ἀπό εἰδικό ἐπιστημονικό συμβούλιο μέ τή συμμετοχή πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν.

Ἀπό τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας

Ὁ Ναός τῆς Ἁγίας Τριάδος στό Saweni τῶν Νησιῶν Φίτζι

Ἐχουν περάσει περίπου δύο χρόνια ἀπό τήν ἡμέρα πού ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νέας Ζηλανδίας κ. Ἀμφιλόχιος, εὐλόγησε τή θεμελίωση τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος στό Saweni τῶν Νησιῶν Φίτζι. Μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τήν πρόθυμη συμπαράσταση τῶν ἀνθρώπων πού ἀγαποῦν καί στηρίζουν τό δύσκολο ἔργο τῆς Ἱεραποστολῆς, οἱ οἰκοδομικές ἐργασίες βρίσκονται ἤδη στό στάδιο τῆς ὀλοκληρώσεώς τους. Ὁ Ναός βάφεται καί σύντομα θά τοποθετηθοῦν οἱ πόρτες, τά παράθυρα καί τό δάπεδο.

Ἡ συγκεκριμένη ἐκκλησία εἶναι πραγματικό κόσμημα γιά τήν περιοχή. Ἡ ὀμορφιά καί ἡ ἐπιβλητική της παρουσία κεντρίζουν τήν προσοχή καί τό ἐνδιαφέρον τῶν διερχόμενων ἀνθρώπων, καθώς

οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν δέν ἔχουν ξαναδεῖ στή ζωή τους Ὁρθόδοξο Ναό. Στόν περιβάλλοντα χώρο βρίσκεται καί τό Ὁρφανοτροφεῖο τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ ὁποῦ ἡ κατασκευή ἔχει ὀλοκληρωθεῖ καί προσπαθοῦμε νά τό ἐξοπλίσουμε μέ τά ἀπαραίτητα γιά τή λειτουργία του εἶδη.

Σέ κάποια ἀπό τίς ἐπισκέψεις, πού θά πραγματοποιήσῃ ὁ Σεβασμιώτατος στό Φίτζι, θά τελήσῃ καί τά ἐπίσημα Ἐγκαίνια τῶν δύο ἔργων. Εὐχόμεστε ὁ Κύριος νά εὐλογεῖ καί νά αὐξάνει τοὺς ἱεραποστολικούς καρπούς τῶν προσπαθειῶν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὥστε νά ἠχήσῃ στίς καρδιές ὄλων τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς τό μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου Του.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Νέας Ζηλανδίας

Ἀνέγερση Ναοῦ καί Ἀκαδημίας στή Γουινέα

Ἀψηφώντας τή μεγάλη ἀπειλή τοῦ θανατηφόρου ἰοῦ Ἑμπολα, ἐθελοντές συνεργάτες τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, ταξίδεψαν ἀπό τήν Ἑλλάδα γιά νά ἐπιβλέψουν τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνέγερσης τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Παρθενοῦ καί Χαραλάμπους, καθώς καί τῆς Ὁρθόδοξης Ἀκαδημίας τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας.

Τά ἀρχιτεκτονικά σχέδια τῶν ἐγκαταστάσεων ἐτοιμάστηκαν ἀπό τήν κ. Σταυρούλα Σουρτζή καί τόν κ. Ἀλκιβιάδη Πυλιώτη. Σέ πρῶτο στάδιο ἐγιναν ὅλες οἱ ἀπαραίτητες προεργασίες στό οἰκόπεδο. Εὐχόμεστε ὁ Κύριος μέ τίς εὐχές τοῦ Πατριάρχου μας κ. Θεοδώρου νά προστατεύει τοὺς συνεργάτες μας καί τόν λαό Του ἀπό τήν ἐπιδημία καί νά βοηθήσῃ ὥστε σύντομα νά δοῦμε τό ἔργο ὀλοκληρωμένο.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Γουινέας

«τῶν δέ μαθητῶν καθὼς ἔκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπὸ 1-04-2014 ἕως 30-06-2014 προσεφέρθηκαν στὸ Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τὰ παρακάτω χρηματικὰ ποσὰ γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο ἀπὸ τοὺς:

Polychir Clinic St. 150 • Ἀγγελῆ Γεώργιο 100 • Ἀδελφὸ Π. 100 • Ἀθανασίου Γλυκερία 10 • Ἀθανασοπούλου Παναγιώτα 50 • Ἀλεξάνδρου Α.Ε. 20 • Ἀλεξαντωνάκη Δημ. 50 • Ἀναστασάκη Κ. Εἰρήνη 30 • Ἀναστασίου Κυργιαθάνη Ζωή 50 • Ἀναστασίου Μαгдаληνῆ 10 • Ἀντωνάκου Ἰωάννη 102 • Ἀντωνίου Ἰωάννη 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2365) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2793) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3322) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2383) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2363) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1780, 2336, 2421) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2372) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2624) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1830) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3375) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3318) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3213) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3230) 25 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1784) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2370) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2628) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3023) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1789) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2346, 2884) 230 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3380) 98 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3244) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2498) 50 • Ἀνώνυμο

(Γ.Ε. 1801) 450 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1782,2391) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2379) 50 • Ἀποστόλου Β. 10 • Ἀραμπατζίδου Ἐλένη 200 • Ἀραμπατζίδου Σταυρούλα 500 • Ἀρμπῆ Ἐ. 16 • Αἰβαζάκη Ἀσπασία 20 • Βακαδάρη Ἰωάννη 120 • Βαρελᾶ Στυλιανῆ 20 • Βασιλειάδου Ἀλίκη 30 • Βασιλοπούλου Σοφία 120 • Βατίδου Ἐλένη 20 • Βέττα Γεωργία 60 • Βιζένκο Γεώργιο καὶ Ἀγγελική 50 • Βλαχιώτη Βασιλική 50 • Βλάχο 20 • Βλάχο Γεώργιο

15 • Βογιατζόγλου Ἐλένη 10 • Βολονάκη Ἐλένη 30 • Βουζάλη Θεόδωρο 10 • Βούκαλη Βούλα 10 • Βουκουκλήρη Στέλλα 20 • Βουτσιλάκο Ἰωάννη 30 • Βοϊβόντα Βασιλική 30 • Γαργάλη Νικόλαο 200 • Γαυρίδου Σοφία 150 • Γεωργιάδη Παναγιώτη 30 • Γεωργοτᾶ Μάρκο 30 • Γιαννακοπούλου Ἐλένα 50 • Γιανναρᾶ Μαρία 30 • Γιαννέλου Ἡλέκτρα 30 • Γιαννέλου Ὀλυμπία 20 • Γιώτη Βασίλειο 200 • Γκίγκελο Νικό-

Ἐπίσημη μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ἀκκρας κ. Σάββα μὲ νέους τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Γκάνας

ηλο - Νεκτάριο 7 • Γκριλίθα Άθανάσιο 20 • Γρυδάκη Στέφανο 50 • Γυαλίστρα Διονύσιο 150 • Δαμιανάκο Γεώργιο 10 • Δανιηλίδη Χρήστο 5 • Δεβετζή Γεώργιο 20 • Δεληγιάννη Χριστόδουλο 10 • Δημ. Σχ. Μήλου 45 • Διαμαντοπούλου Μαριέτα 20 • Δουγάλη Παναγιώτη 50 • Δρακουλάκη Μενέλαο 50 • Δριβήθα Γεωργία 70 • Δρίζη Θεόδωρο 16 • Έξαρχουλέα Ευγενία 50 • Εύθυμιού Γεώργιο 100 • Εύθυμιού Ούρανία 20 • Ζαρίφη Μιχαήλ 10 • Ζάρρου Μαρία 50 • Ζέρβα Αικατερίνη 10 • Ζερβάκο Παναγιώτη 10 • Ζηλιανάκη Έλένη 50 • Ζυγούρα Ανδρέα 15 • Ζωχιού Δέσποινα 50 • Ήλιοπούλου Γεωργία 50 • Ήλιοπούλου Χρυσή 50 • Ήσυχαστήριο «ΟΙ ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ» 30 • Θαλασέλη Παναγιώτη 200 • Θεοδοσιάδη Ευγένιο 140 • Θεοδωρακάκη Ζωζώ 50 • Θεοδωράκη Φώτιο 50 •

Θεοδωρόπουλο Ίωάννη 30 • Κακαράτζα Άντώνιο 20 • Κακιοπούλου Μαρία 50 • Καλαντζή Βασίλειο 200 • Καληή Παναγιώτα 40 • Καλογιάννη Μακρίνα 20 • Καλόξυλο Ευάγγελο 100 • Καληπάκη Έλένη 50 • Κάλφα Τασούλα 20 • Καμπούρη Χριστίνα 20 • Κανδαράκη Άντώνιο 100 • Καντά Νικηφόρο 200 • Καραβάνη Ευστράτιο 60 • Καρακή Χρυσή 70 • Καραμάνου Άννα 50 • Καραμέτσου Μαρία 5 • Καραολήνη Κων/νο 100 • Κασνακίδη Νικόλαο 20 • Καταχιώτου Μαρία 50 • Κατηχ. Σχ. Ί.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου 25 • Κασίρη Βασίλειο 25 • Κεκάκη Μαρία 20 • Κεκελέκη Ευαγγελία 20 • Κέρκυρα Δημήτριο 20 • Κετσέα Σταυρούλα 20 • Κετσιμπάση Σταυρούλα 45 • Κετσιμπάση Χαρ. Μαρίκα 80 • Κηπουρό Χρήστο 50 • Κληρονόμο Ίωάννη 50 • Κολυμάνη Στέλιο 100 • Κομαρίμα Ίωάννα

100 • Κονδύλη Ίω. 50 • Κοντοδήμου Κυρ. 75 • Κοντοδήμου Φαίδρα 55 • Κοντοσοπούλου Μαρία 300 • Κοπάνου Άναστασία 25 • Κοπιτοπούλου Έλένη 20 • Κορακιανίτου Άγ. 800 • Κούλη Ίωάννη 270 • Κουμντάκη Νικόλαο 10 • Κουμντάκου Ειρήνη 50 • Κουινάκη Ίουλίτσα 100 • Κουρεϊλίδου Έλπινίκη 100 • Κούστα Άλκιθέα 200 • Κουτόνια Παρασκευή 50 • Κουτουμάνο Δημήτριο 30 • Κουτσογιάννη Δήμητρα 140 • Κουτσοράκη Παντελεήμονα 50 • Κουτσούρη Γεωργία 50 • Κρενδηρόπουλο Γεώργιο 150 • Κρίκο Βασίλειο 50 • Κωνσταντινίδου Έλεοΰσα Μαρία 100 • Κωνσταντοπούλου Βενετία 40 • Κωνσταντοπούλου Βούλα 60 • Λεβεσάνο Νικόλαο 500 • Λειβαδοπούλου Άναστασία 40 • Λιανδράκη Μαρία 20 • Λιναρδάτου Έρνεστία 50 • Λουδάρο Έμ. 50 • Λούκο Κων/νο 40 • Λυριτζή Βάσω 20 • Μακρή Φιλάρετη 200 • Μακρυνάκη Μαρία 80 • Μαλάμη Δημήτριο 5 • Μάμα Ευάγγελο 15 • Μαμαλούγκα Βασίλειο 100 • Μάνθου Νικ. 100 • Μαντζούνη Γεώργιο 10 • Μαργαρίτη Κ. Ίωάννη 100 • Μαργαρίτη Κων/νο 100 • Μαργέτη Αικατερίνη 50 • Μαρκαντωνάτο Γεώργιο 80 • Ματσιώτα Έλένη 100 • Μαϊλακάκη Νομική 30 • Μέμμου Ευανθία 50 • Μετανίδη Ν.Δ. 250 • Μήλα Δήμητρα 15 • Μηλίτση Γεώργιο 50 • Μιντζερική Δημήτριο 30 • Μιχαήλ Χριστόδουλο 3.000 • Μιχανηλίδη Ίωάν. και Κων/να 100 • Μιχανηλίδου Έλένη 20 • Μονή Άγ. Στεφάνου Μετεώρων 100 • Μοσκοφίδου Ευαγγελία 30 • Μπάμπη Παναγιώτα 25 • Μπινιάρη Κων/νο 50 • Μπινίκο Νίκο 25 • Μπουγατσά Έλένη 10 • Μπουζάνη Σοφία 50 • Μπουνά Παναγιώτη 15 •

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Νιγηρίας κ. Άλέξανδρος κοντά στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές σχολείου της τοπικής Έκκλησίας

Μετά τό τέλος τής Θείας Λειτουργίας σέ ναό Ὁρθόδοξης Κοινότητας τοῦ Καμερούν, ὁ ἐπίκωριος Μητροπολίτης κ. Γρηγόριος μέ συνεργάτες τής Ἱεραποστολῆς καί πιστούς

Μπουρμά Ἐλένη 100 • Μπουρνέλ Βασιλική 10 • Μυλωνά Εὐαγγελία 50 • Μυλωνάκη Μαρκέλλη 50 • Ναθαναήλ Ἐλευθερία 100 • Ναό Ἁγ. Ἀθανασίου 150 • Ναό Ἁγ. Δημητρίου 29,5 • Ναό Ἁγ. Ἐλευθερίου Καμ. 80 • Ναό Ἁγ. Εὐσταθίου 50 • Ναό Ἁγ. Ζώνης 30 • Ναό Μετ/σεως Σωτήρος 260 • Νικολετόπουλο Διομήδη 30 • Νίσιο Ἀργύρη 200 • Ντουμάνη Σταματία 10 • Ξαπολήτου Παρασκευή 600 • Οὐγιαρόγλου Γεωργία 10 • Παλαμίδα Λάζαρο 100 • Παναγιωτουνάκο Γ. Σαράντο 50 • Παντζοπούλου Ἀδαμαντία 50 • Παντογιού Παρασκευή 240 • Παπαγεωργίου Γεώργιο 50 • Παπαγιαννοπούλου Δέσποινα 50 • Παπαδιά Μαρία 60 • Παπαδόπουλο Ἰωάννη 50 • Παπαδόπουλο Περικλή 50 • Παπαδοπούλου Ὀλυμπία 50 • Παπαθανασίου Βασ. 30 • Παπαθανασοπού-

λου Παναγιώτα 100 • Παπαϊωάννου Παρασκευή 40 • Παπακωνσταντίνου Β. Νικόλαο 50 • Παπαμόσχου Σοφία 50 • Παπασπυροπούλου Μέληρω 20 • Παρασκευοπούλου Ἀθηνά 50 • Παρεκτζή Ἄννα 50 • Παρλιάρου Ἐρασμία 50 • Πασχαλίδη Ἀναστάσιο 30 • Πατούνα Ἐμ. 90 • Πατρικαλάκη Χαράλαμπος Τίτο 40 • Πατρινό Νικόλαο 50 • Πάτση Παναγιώτη 30 • Παχιαδάκη Νικόλαο 30 • Περδίκη Ἀθανασία 150 • Περισοράτη Κων/νο 100 • Πετράκη Ἀθανάσιο 10 • Πετρή Κώστα 5 • Πιπολάκη Βασίλειο 100 • Ποηλάτου Ἀθηνά 50 • Πουλάκη Μαργαρίτα 50 • Πουλάκου Βασιλική 4.000 • Ρεστέμη Λάϊου Ἀρετή 20 • Ριζάκη Στέργιο 60 • Ροδίτη Ἀριστοτέλη 50 • Ρουσέλη Δήμητρα 100 • Σακιώτη Κων/νο 50 • Σαλαβράκου Ἐλένη 20 • Σαλονικιό Ἀθανάσιο 500 • Σαμαρά Βαία 50 • Σαμιώτη Πα-

ντελή 20 • Σαράφογλου Ἴ. Ἀρτεμιο 50 • Σιμώνη Ἐμμ. Ἐλένη 25 • Σιούτη Σταυρούλα 40 • Σκαλτσοδήμου Μαρία 50 • Σκέντζο Ἀπόστολο 100 • Σκορδιλάκη Καπετανάκη Εὐαγγελία 150 • Σολδάτο Εὐαγγέλιο 150 • Σολομωνίδου Ἀνδρομάχη 40 • Σπυρόπουλο Σπυρίδωνα 10 • Σταυράκη Δημήτρη 5 • Σταυρόπουλο Ἰ. 200 • Σταύρου Εὐαγγελία 70 • Σταύρου Κων/νο 30 • Στρούμπα Παντελή 15 • Συλ. «Ἡ ΑΓΙΑ ΣΚΕΠΗ» 250 • Συρμού Αἰκατερίνη 30 • Σωτηράκου Κυριακή 50 • Τασιοῦλη Μιλιτ. 1.000 • Ταϊνατζόγλου Εὐαγ. 50 • Τζήμα Ν. Δημήτριο 700 • Τζιντζίου Ἰ. Ὀλγα 50 • Τζιρίτη Κωνσταντίνα 400 • Τζοάννου Σοφία 150 • Τζουανάκη Εὐσεβεία 20 • Τιμοθέου Βασίλειο 50 • Τσαλλάγκα Μαρία 20 • Τσατσαρώνη Θεοδωσ. 30 • Τσελιάγκου Λεμπιδάκη Μαθαματίνα 50 • Τσιβγούλη Μαρία 50 • Τσιοκάνου Φρειδερίκη 100 • Τσίρμα Ἀντώνιο 50 • Τσίτουρα Ἀπόστολο 30 • Τσοηλακίδη Θεόφιλο 20 • Τσοπανίδη Νικ. 400 • Ὑφαντή Ἰωάννη 50 • Ὑφαντή Ἰωάννη 30 • Φερμελή Ἀνανιάδου Μαρία 30 • Φιλ. Σωματεῖο «Ο ΑΓ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ» 1.000 • Φιτσώρου Ζαχαρίτσα 150 • Φούγια Κων/νο 300 • Φραγκοδημήτρη Κων/νο 100 • Φωτιάδη Γεώργιο 20 • Φωτόπουλο Χρῆστο 5 • Χαϊράκη Στυλιανό 5 • Χαλικιά Ἀσημίνα 20 • Χαλαμπόπουλο Βασίλειο 30 • Χάρη Βασιλική 5 • Χατζηγεωργίου Αἰκ. 20 • Χατζηγεωργίου Μαρία 50 • Χατζηγιάννη Τρυφ. 100 • Χατζησταυρίδου Ἀναστασία 35 • Χατζησταύρου Κων/νου 100 • Χουτουριάδη Νικόλαο 20 • Χρυσό Μιχ. Παῦλο 100 • Ψαρουδάκη Παναγιώτα 50 • Ψαρρά Μαρία 50.

Ἐπιμέλεια: Εὐαγγέλιος Δ. Ζουρδούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Μητροπολίτης Πισιδίας στό Θεολογικό Οἰκοτροφεῖο
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Γ.Ε.Ι. 2

Διδάγματα ἀπό τό εὐαγγελιστικό ἔργο
τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου
Δημήτριος Κεραμιδᾶς 3

Ἕνα πηγάδι στό Ντσέου τοῦ Μαθαίου
Ἀπό τό Ἱεραποστολικό Κλημάκι τοῦ Μαθαίου 9

Ἡ Ἱεραποστολή ὑπό τό φῶς τῆς οικονομικῆς κρίσης
Ἐἴη Βουλγαράκη - Πισία 10

«Ἄρατε πύλλας...»
† Ὁ Κατάγκας Μελέτιος 12

Στιγμιότυπα ἀπό τή ζωή τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς
Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν 14

Τό περιοδικό «Πορευθέντες» καί ἡ συμβολή του
στήν ἀναβίωση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας (1959 – 1969)
Νικόλαος Γ. Τσιρέβελος 16

Θυρανοίξια καί Ἐγκαίνια Ναῶν στήν Ἱερά Μητρόπολη Κένυας
Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κένυας 19

Ἱερά Ἐπισκοπή Μπουρούντι καί Ρουάντας
Ἀπό τήν Ἱερά Ἐπισκοπή Μπουρούντι καί Ρουάντας 20

Νομοκανονικά
Παναγιώτης Ἰ. Μπούμης 23

Οἰκονομική συμβολή τοῦ Γρ. Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς 24

Ἁγιασμός στήν Πατριαρχική Σχολή Ἀλεξανδρείας
Ἀπό τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας 26

Ὁ Ναός τῆς Ἁγίας Τριάδος στό Saweni τῶν Νησιῶν Φίτζι
Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Νέας Ζηλανδίας 27

Ἀνέγερση Ναοῦ καί Ἀκαδημίας στήν Γουινέα
Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Γουινέας 27

Δωρητές
Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης 28

Ἐξώφυλλο – Ὁπισθόφυλλο: Αὐθόρμητα παιδικά χαμόγελα μετά τή διανομή
γραφικῆς ἕλης σέ σχολεῖο τῆς Ἱεραποστολῆς στή Μπουραμάτα τοῦ Μπουρούντι

Πάντα τά ἔθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔτος ΛΓ΄, τεύχος 131, Ἰούλ. - Αὐγ. - Σεπτ. 2014
Τριμηνιαῖο ἱεραποστολικό περιοδικό
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεῖ μέ τρόπο υπεύθυνο γιά τίς ὀρθόδοξες ἱεραποστολικές προσπάθειες ἀνά τόν κόσμο.

* Ἐνημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματικότητα τοῦ κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα ἔθνη μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ἰδιοκτησία: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - Ἰωάννου Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21.

Ἐκδότης-Διευθυντής: Ὁ Ἐπίσκοπος Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα.

Ἰδρυτής: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά ἔτη 1981-1992.

Υπεύθυνος ὕλης: Εὐάγγελος Ν. Μαρινόπουλος.

Σύνταξη - Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἐπιστολές - Ἐμβάσματα: «PANTA TA ETHNI» Ἀποστολική Διακονία, Ἰο. Γενναδίου 14 — Ἀθήνα 115 21 — Τηλ. 210-7272.315 - 316. Fax 210-7272.310.

Συνδρομή γιά 1 χρόνο:

Ἑσπεριζοῦ	€ 5
Κύπρου	€ 12
Εὐρώπης	€ 12
Λοιπές χώρες	€ 14
Γιά τούς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50
Τιμή τεύχους	€ 1,25

* Τό ποσό τῆς συνδρομῆς ἔχει συμβολικό χαρακτήρα. Δέν ἀποσκοπεῖ μόνο στήν κάλυψη τῶν ἐξόδων ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλά καί στή διαμόρφωση υπεύθυνης ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικές προσφορές γιά τήν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Χρήστος Κοβαΐος.

Διεύθυνση: Πρωτομαγιάς 3 - 14568 Κρουονέρι Ἀττικῆς

PANTA TA ETHNI (All Nations)

Year 33, No 131, July-Aug.-Sept. 2014

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

* To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.

* To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "PANTA TA ETHNI" (All Nations)

Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21
Athens — GREECE. Tel. ++3210.7272.315-316.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	€ 12
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Τμήμα Φωτοστοιχειοθεσίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΠΑΡΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Έκδοσης
9

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1/2007 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 3536

